

UNIVERZITET U SARAJEVU
ARHITEKTONSKI FAKULTET SARAJEVO

III CIKLUS STUDIJA

DOKTORSKI STUDIJ

ARHITEKTURA I URBANIZAM

Naučno područje : TEHNIČKE NAUKE

Oblast: ARHITEKTURA I URBANIZAM

Šk.god 2013/14

Vrsta studija	TREĆI CIKLUS STUDIJA (PO BOLONJSKIM PRINCIPIMA) Doktorski studij
Naziv	ARHITEKTURA I URBANIZAM
Predlagač i izvođač	Arhitektonski fakultet Sarajevo
Trajanje studija	3 školske godine
ECTS	180
Akademski naziv ili stupanj koji se stiče završetkom studija	Doktor nauka (dr.sc.)
Naučno područje/oblast	TEHNIČKE NAUKE ARHITEKTURA I URBANIZAM
Uvjeti za upis	Upis studenata trećeg ciklusa studija provodi se na osnovu javnog konkursa. Pravo prijave na studij ostvaruju kandidati koji ispunjavaju uslove utvrđene Pravilnikom studiranja za treći ciklus studija Univerziteta u Sarajevu i Arhitektonskog fakulteta u Sarajevu.
Kompetencije koje se stiču završetkom studija	Po završetku ovog studija doktori nauka stiču sposobnost i vještine samostalnog naučnoistraživačkog rada u području arhitekture i urbanizma, kao i mogućnost za uključivanje u naučnoistraživački rad na visokoškolskim institucijama, naučno istraživačkim institutima, kao i u istraživačkim projektima u privredi .

1. OPIS NASTAVNOG PROGRAMA

Reforma visokog obrazovanja u BiH, koja ima za cilj obezbjedjenje jedinstvenog akademskog, kao i jedinstvenog naučno-istraživačkog Evropskog prostora, zahtijeva definiranje tri ciklusa visokoškolskog studija.

Učesnici trećeg ciklusa tretirani su i kao studenti i kao istraživači. Treći ciklus studija obuhvaća širok izbor strukturiranih doktorskih programa povezanih uz opće kvalifikacijske okvire Evropskog prostora visokog obrazovanja, što za cilj ima jačanje istraživačkih kapaciteta i konkurentnosti Evropskog visokog obrazovanja. Središnja komponenta doktorske obuke je unapređenje znanja kroz originalno istraživanje. Jedan od ciljeva Bolonjskog procesa je i ukupni porast broja doktorskih kandidata koji će preuzeti istraživačke karijere unutar EHEA.

Treći ciklus studija stvara prostor za mlade stručnjake koji kao doktorski kandidati dobivaju otvoren put za naučno-istraživački rad, kojim mogu pridonijeti društvenom napredku zasnovanom na razvoju novih pristupa i ideja.

Arhitektonski fakultet u Sarajevu, toku šk.god 2008/09 pokrenuo je treći ciklus studija, a u školskoj 2013/14 godini pristupa određenim izmjenama i dopunama studijskog programa za treći ciklus studija i planira upis nove generacije studenata trećeg ciklusa

Treći ciklus studija - doktorski studij, je neophodan nastavak stručnog i akademskog usavršavanja i obrazovanja na Arhitektonskom fakultetu u Sarajevu, kao nastavak dugogodišnje tradicije post diplomskih studija na ovom fakultetu i kao logični kontinuitet visokog obrazovanja u nastavi po Bolonjskim principima. Velik interes studenata za daljnjim akademskim usavršavanjem, te sve veće potrebe u znanstveno-istraživačkoj i stručnoj djelatnosti, opravdani su razlozi njegovog osnivanja i održavanja kontinuiteta.

Prijedlog programa dokorskog studija nastao je nakon obimnih priprema, usklađivanjem sa sličnim programima u susjednim zemljama i Evropskom okruženju, kao i na temelju višegodišnjeg iskustva u vođenju poslijediplomskih studija na Arhitektonskom fakultetu u Sarajevu, prilagođavanjem savremenim potrebama i specifičnostima arhitektonske struke i društvene situacije. Svrha dokorskog studijskog programa je osposobljavanje studenata za kvalitetan i samostalan, originalan naučno relevantan istraživački rad u skladu sa Evropskim standardima, kojim se uz doprinos razvoju nauke u području tehničkih nauka i oblasti arhitekture i urbanizma, odgovara i potrebama stručne prakse i društvenog razvoja.

1.1. Cilj studijskog programa i kompetencije studenata

Cilj studijskog programa dokorskog studija je postizanje naučnih kompetencija i akademskih znanja i razumijevanja studenata u oblasti arhitekture i urbanizma, što podrazumijeva razvoj kreativnih i kritičkih dometa mišljenja, te ovladavanje specifičnim oblastima arhitektonske profesije, u skladu sa savremenim pravcima i razvojem nauke u svijetu. Studentima se kroz samostalni naučnoistraživački rad omogućuje da razvijaju sposobnosti teoretskog ovladavanja novim konceptualnim pristupima, tehnikama i tehnologiji, te razvijaju sposobnosti izlaganja originalnih rezultata u naučnoj javnosti, kroz referentne naučne publikacije, časopise, naučne skupove, simpozije i slično, na državnom i međunarodnom nivou.

Znanja, sposobnosti i kompetencije koje stiču završeni studenti dokorskog studija su:

- Savladane metode naučnog istraživanja; sposobnosti kritičkog mišljenja, sistematske analize, razumijevanja, povezivanja znanja, te primjene različitih arhitektonsko-urbanih teorija i koncepata u konkretnim problemima, kroz primjenu naučnih metoda i postupaka i savremenih informacijsko-komunikacijskih tehnika.
- Sposobnost praćenja savremenih naučnih dostignuća i primjene novih znanja, tehnologija i najsavremenijih metoda u oblasti arhitekture i urbanizma, te daljnjeg samostalnog rješavanja teorijskih i praktičnih problema u oblasti arhitekture i urbanizma na naučnoj osnovi.
- Sposobnost originalnog istraživačkog rada kojim se postižu ostvarenja koja predstavljaju naučni doprinos u oblasti arhitekture i urbanizma; Sposobnost komuniciranja sa širom naučnom zajednicom kroz izlaganja stečenih znanja u široj stručnoj i naučnoj javnosti.

- Sposobnost organizacije i realizacije razvojnih naučnih istraživanja u datoj oblasti, uključivanja u domaće i međunarodne naučne projekte, doprinos razvoju arhitektonsko-urbanističke struke i nauke, te promoviranje društvenog napretka baziranog na znanju, kako u akademskom tako i u profesionalnom kontekstu.

2. STRUKTURA I ORGANIZACIJA DOKTORSKOG STUDIJA

2.1. Organizacija doktorskog studija

Studij se organizira kao redovni u punom radnom vremenu i traje tri godine (šest semestara). Tokom doktorskog studija student ostvaruje 180 ECTS bodova. Nastava se odvija u redovnim sedmičnim terminima za redovni studij, kroz predavanja, seminare i konsultacije, naučno istraživački rad, pripremu, izradu i odbranu doktorske disertacije. Nastava se uz istraživački rad odvija tokom prva tri semestra. Zadnja tri semestra predviđena su isključivo za naučno-istraživački rad, odnosno prijavu prijavu, izradu i odbranu doktorske disertacije. Od ukupno 180 ECTS bodova, jedan dio bodova se stječe kroz predavanja i rad u seminaru te polaganjem ispita na obaveznim i izbornim kolegijima, a drugi dio uvodnim istraživačkim aktivnostima, koje uz originalno naučno istraživanje rezultiraju pripremom, prijavom, izradom i odbranom doktorske disertacije koja nosi do 90 ECTS.

Nastavni program studija čine opći obavezni, obavezni usmjereni i izborni predmeti odnosno moduli, koji su u funkciji proširenja znanja iz oblasti istraživanja doktorske teze. Struktura doktorskog studija omogućava studentima da kroz izbornost studijskog programa zadovolje svoje stručne i naučne afinitete i da profilišu karakter područja svoga naučnoistraživačkog rada. Svi predmeti studija su jedno semestralni.

Nastavni plan i program definira opis predmeta koji sadrži naziv, tip predmeta, broj ECTS bodova, ime nastavnika, cilj kursa sa očekivanim ishodom učenja, znanjima i kompetencijama, sadržaj predmeta, preporučenu literaturu, metode izvođenja nastave, način provjere znanja i ocjenjivanja. Studenti se opredjeljuju za izborne predmete koji doprinose produbljivanju znanja iz oblasti teme svoje doktorske disertacije uz konsultacije sa mentorom. Izborni predmeti se mogu birati iz predložene grupe predmeta na samom studijskom programu, a prema mogućnostima mogu se uz saglasnost mentora i odobrenje Vijeća studija birati i predmeti na drugim fakultetima i univerzitetima.

Kandidat pod nadzorom mentora izvodi istraživačke aktivnosti koje su strukturirane studijskim programom kroz naučnoistraživački rad, tokom kojeg stiče znanja i iskustva za uspješnu pripremu prijedloga disertacije, što nakon prihvatanja teme rezultira izradom i odbranom doktorske disertacije.

2.2. Način izvođenja nastave

Doktorski studij predviđa obavezne predmete samo u toku prve godine studija, u toku prvog semestra nastave, nakon čega su svi predmeti dati kao izborni u okviru izbornih modula. Ovisno o interesu kandidat se opredjeljuje za ponudenu užu izbornu oblast -modul, ili za interdisciplinarni modul u okviru datih oblasti arhitekture i urbanizma, a nakon definiranja okvirnog sadržaja teme istraživanja, kandidat u saradnji sa akademskim savjetnikom upisuje izborne predmete koji pretežno trebaju biti u funkciji teme istraživanja. Svaki predmet je zastupljen neposrednom nastavom predavanja, konsultacijama sa nastavnikom u seminaru i samostalnim radom: izradom seminarskog rada u kojem je sadržano teorijsko i/ili eksperimentalno izučavanje postavljenog problema ili pripremom za polaganje ispita.

Nastava se može izvoditi kao grupna ili individualna. Studijski program doktorskog studija realizira se kroz nastavu predavanja, seminare, konsultacije, te kroz:

- polaganje ispita, pisanje i odbranu seminarskih radova,
- samostalan naučni i istraživački rad, javno predstavljanje rezultata istraživanja u međunarodnim i domaćim časopisima, na konferencijama, te izlaganjem seminarskih radova na fakultetu i izvan njega
- pripremu i prijavu teme doktorske disertacije,
- rad na doktorskoj disertaciji,

- odbranu doktorske disertacije.

Svaki kandidat početkom II semestra odabire oblast istraživačke teme i akademskog savjetnika iz reda nastavnika angažovanih u realizaciji dokorskog studija. U dogovoru s akademskim savjetnikom, doktorski kandidat definira užu oblast doktorske teze i upisuje adekvatnu skupinu izbornih modula/predmeta, što znači da je svaka disertacija za sebe u određenoj mjeri posebno usmjerenje. Naučno-istraživačke aktivnosti koje se izvode u svrhu stjecanja doktorata nauka strukturirane su studijskim programom kao samostalan istraživački rad kroz koga se kandidat osposobljava za uspješno sudjelovanje i samostalnost u naučnoistraživačkom radu i pripremi disertacije. Ishodi istraživanja se provjeravaju kroz seminarske prikaze istraživanja i radove prihvaćene za objavljivanje u referentnim časopisima, zbornicima ili radove prihvaćene za prezentaciju na naučnim konferencijama u BiH i svijetu. Navedena naučna istraživanja i rad studenta odvijaju se uz konzultacije studenta sa mentorom i ostalim nastavnicima, čime se usmjerava polaznika prema izradi doktorske disertacije, koja mora predstavljati originalan doprinos nauci.

2.3. Uslovi upisa i studiranja

Upis na treći ciklus studija vrši se na osnovu javnog konkursa. Pravo prijave na konkurs ostvaruju kandidati koji ispunjavaju uslove utvrđene Pravilnikom studiranja za treći ciklus studija Univerziteta u Sarajevu i Arhitektonskog fakulteta u Sarajevu.

2.3.1. Kriteriji prenosa ECTS-bodova

Studentu je otvorena mogućnost fleksibilnosti dokorskog studija i pokretljivosti, kroz biranje izbornih predmeta dokorskog studija u ovisnosti o temi disertacije iz popisa predmeta Arhitektonskog Fakulteta u Sarajevu ili predmeta ponuđenih na dokorskim studijima Univerziteta u Sarajevu i/ili drugog univerziteta u zemlji i inostranstvu. Bolonjskim se procesom kroz prenos ECTS bodova omogućuje pokretljivost studenata, pa i student trećeg ciklusa koji je dio nastave odslušao na nekom drugom fakultetu ili Univerzitetu, uz priloženu potvrdu o ECTS bodovima koje je tamo prikupio, može ostvariti priznavanje bodova na ovome studiju. Priznavanje bodova regulira se partnerskim ugovorom Arhitektonskog Fakulteta u Sarajevu i Fakulteta na kojem je student izabrao predmete, a omjer ECTS bodova koji može biti priznat utvrđen je Pravilnikom studiranja za treći ciklus studija na Arhitektonskom fakultetu u Sarajevu, u saglasnosti sa Vijećem dokorskog studija i rukovodiocem trećeg ciklusa studija.

2.4. Nastavni kadar i prostorni resursi

Nastavni kadar uključen u izvođenje nastave dokorskog studija uključuje nastavnike Arhitektonskog fakulteta u Sarajevu, te renomirane profesore i stručnjake iz više visokoškolskih ustanova i univerziteta u Evropi, sa kojima Arhitektonski fakultet ostvaruje uspješnu saradnju.

Za ponuđene određene predmete ovog dokorskog studija moguće je održavati nastavu, konsultacije i ispite i na engleskom jeziku.

Prostorna opremljenost za treći ciklus studija podrazumijeva opremljene predavaone za multimedijalni pristup nastavi, mogućnosti korištenja računarskog laboratorija sa pristupom internetu i fakultetske biblioteke koja je takođe povezana na Univerzitetski informacijski sistem, za sve polaznike trećeg ciklusa – dokorskog studija.

2.5. Prijava i odbrana doktorske disertacije

Doktorski kandidat obavezan je u toku III. semestra prijaviti Vijeću dokorskog studija, prijedlog teme projekta doktorske disertacije u kojem će navesti pristup, metode i očekivane rezultate. Komisija imenovana od strane Vijeća dokorskog studija razmatra prihvatljivost prijedloga teme i određuje nastavnika (supervizora) koji će usmjeravati studenta kod pripreme projekta doktorske disertacije. Kandidat je dužan da do početka IV. semestra izradi i pristupi odbrani projekta doktorske disertacije. Projekat se brani pred Komisijom od najmanje tri člana koju imenuje Vijeće studija, a jedan od članova je potencijalni mentor pri izradi doktorata. Na osnovu pozitivnog izvještaja Komisije i odluke Vijeća dokorskog studija, student može u toku IV semestra prijaviti temu doktorske disertacije.

Prijava teme doktorske disertacije treba da sadrži:

- biografiju kandidata,
- radni naslov teze,
- uži istraživački domen,
- metodološki pristup,
- ciljeve,
- detaljan pregled stanja u oblasti istraživanja u kojoj je tema definisana
- očekivane rezultate i naučno-stručni i umjetnički doprinos.

Na osnovu podnesene prijave Vijeće Arhitektonskog fakulteta predlaže Senatu Univerziteta u Sarajevu sastav komisije za ocjenu podobnosti teme doktorske disertacije i kandidata, te imenuje mentora koji je dužan je da pomaže studentu pri izboru metoda naučnoistraživačkog rada i literature, pripremi strukture rada, te da mu pruža drugu stručnu pomoć.

Na osnovu pozitivnog mišljenja mentora i Vijeća studija, doktorski kandidat stiče pravo da prijavi radnu verziju doktorske disertacije Vijeću organizacione jedinice, do kraja V. semestra, i pristupi prezentaciji radne verzije doktorske disertacije.

Postupak i uslovi prezentacije radne verzije doktorske disertacije kao i postupak odbrane doktorske disertacije regulirani su Pravilima studiranja za treći ciklus studija Univerziteta u Sarajevu. Diplomom doktora nauka stiče kandidat koji je položio sve ispite utvrđene nastavnim programom trećeg ciklusa studija i odbranio doktorsku disertaciju na način propisan Statutom Univerziteta i Pravilima studiranja za treći ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu.

1. STRUKTURA NASTAVNOG PLANA

1.1. Struktura nastavnog plana sa brojem sati nastave i ECTS bodova

Semestar	I
----------	---

R.br.	NAZIV PREDMETA	karakter	ECTS	Nast sati	Tip nastave
1	METODOLOGIJA NAUČNOISTRAŽIVAČKOG RADA	Opći OBAVEZNI	6	20	P+S
2	ARHITEKTONSKA KRITIKA KAO NEODJELJIVI DIO SUVREMENOG ARHITEKTONSKOG DJELA	Usmjeren OBAVEZNI	6	20	P+S
3	SAVREMENI TEORETSKI ASPEKTI U URBANIZMU-PLANIRANJU	Usmjeren OBAVEZNI	6	20	P+S
4	HOLISTIČKIM PRISTUPOM DO EKOLOŠKI ODGOVORNE ARHITEKTURE	Usmjeren OBAVEZNI	6	20	P+S
5	ZAŠTITA GRADITELJSKOG NASLJEĐA	Usmjeren OBAVEZNI	6	20	P+S
ukupno			30	100	

P-predavanja ; S-seminar; NIR-naučnoistraživački rad U svakom semestru predviđeno je do 15 sati dodatnih konsultacija za svaki predmet, koje ne ulaze u nastavne sate u datoj tabeli.

Semestar	II
----------	----

R.br.	NAZIV PREDMETA	karakter	ECTS	Nast sati	Tip nastave
1	Izborni predmet 1.	IZBORNI	6	20	P+S
2	Izborni predmet 2.	IZBORNI	6	20	P+S
3	Izborni predmet 3.	IZBORNI	6	20	P+S
4	Izborni predmet 4.	IZBORNI	6	20	P+S
5	UVODNI ISTRAŽIVAČKI RAD	NAUČNO ISTRAŽIVAČKI RAD	6	10	NIR-S
ukupno			30	90	

Semestar	III
----------	-----

R.br.	NAZIV PREDMETA	karakter	ECTS	Nast sati	Tip nastave
1	IZBORNI MODUL Izborni predmet 1. uža oblast teme doktorske disertacije	IZBORNI	6	20	P+S
	Izborni predmet 2. uža oblast teme doktorske disertacije	IZBORNI	6	20	P+S
2	Naučno istraživački rad –uža oblast teme doktorske disertacije	NAUČNO ISTRAŽIVAČKI RAD	8	10	NIR-S
3	Doktorska disertacija - uvodna istraživanja. Priprema i odbrana projekta teme- pristup, metode i očekivani rezultati	NAUČNO ISTRAŽIVAČKI RAD	10	20	IM N N I R
ukupno			30	70	

IMN – individualni mentorski tip nastave

Semestar	IV
----------	----

R.br.	NAZIV PREDMETA	karakter	ECTS	Nast sati	Tip nastave
1	IZBORNI MODUL Naučnoistraživački rad -uža oblast teme doktorske disertacije	NAUČNO ISTRAŽIVAČKI RAD	12	25	IM N NIR
2	Doktorska disertacija- priprema i prijava teme	NAUČNO ISTRAŽIVAČKI RAD	18	30	IM N NIR
ukupno			30	55	

Semestar	V
----------	---

R.br.	NAZIV PREDMETA	karakter	ECTS	Nast sati	Tip nastave
1	Izrada doktorske disertacije	NAUČNO ISTRAŽIVAČKI RAD	30		IM N NIR
ukupno			30	60	

Semestar	VI
----------	----

R.br.	NAZIV PREDMETA	karakter	ECTS	Nast sati	Tip nastave
1	Izrada i odbrana doktorske disertacije	NAUČNO ISTRAŽIVAČKI RAD	30		IM N NIR
ukupno			30	60	

2. OBAVEZNI MODULI I PREDMETI

Popis obaveznih općih i predmeta po usmjerenim oblastima, sa nosiocima predmeta/modula.

	OBAVEZNI PREDMETI	Odgovorni nastavnik
1.	METODOLOGIJA NAUČNOISTRAŽIVAČKOG RADA	Prof.dr. Nijaz Ibrulj
2.	ARHITEKTONSKA KRITIKA KAO NEODJELJIVI DIO SUVREMENOG ARHITEKTONSKOG DJELA	Prof.dr. Nina Ugljen-Ademović
3.	SAVREMENI TEORETSKI ASPEKTI U URBANIZMU- PLANIRANJU	Doc.dr.Nihad Čengić
4.	HOLISTIČKIM PRISTUPOM DO EKOLOŠKI ODGOVORNE ARHITEKTURE	Doc.dr.Dženana Bijedić, dipl.i.a.
5.	ZAŠTITA GRADITELJSKOG NASLJEĐA	Prof. dr. Amir Pašić

3. IZBORNI PREDMETI

Popis ponuđenih izbornih predmeta po usmjerenim oblastima, sa nosiocima predmeta/modula.

1. SAVREMENA ARHITEKTURA I ARHITEKTONSKO PROJEKTOVANJE

	IZBORNI PREDMET	Odgovorni nastavnik	Sem.
1.	HUMANIZIRANJE IZGRAĐENE OKOLINE	Prof .dr. Emir Fejzić, dipl.ing.arh.	II
2.	MODULARNOST ARHITEKTONSKIH KOMPOZICIJA	Prof .dr. Emir Fejzić, dipl.ing.arh.	III
3.	REVITALIZIRANJE INDUSTRIJSKIH OBJEKATA I KOMPLEKSA	Prof .dr. Emir Fejzić, dipl.ing.arh.	III
4.	DIZAJN NAMJEŠTAJA I PROSTOR	Prof .dr. Erdin Salihović dipl.ing.arh.	II
5.	SAVREMENI DIZAJN NAMJEŠTAJA I UNUTRAŠNJE OBLIKOVANJE	Prof .dr. Erdin Salihović dipl.ing.arh.	III
6.	ANALIZA SAVREMENE ARHITEKTONSKE KONCEPTUALIZACIJE	Doc.dr. AdnanPašić dipl.ing.arh.	II
7.	PROJEKTANTSKE STRATEGIJE SAVREMENE ARHITEKTURE	Doc.dr. AdnanPašić dipl.ing.arh.	III
8.	KOMPLEKSNI GEOMETRIJSKI KONCEPTI I KOMPJUTACIJSKI DIZAJN	Prof.dr. Rada Čahtarević, dipl.ing.arh.	II
9.	DINAMIČKI INFORMACIJSKI MODELI I FORMALNA GRAMATIKA U ARHITEKTURI	Prof.dr. Rada Čahtarević, dipl.ing.arh.	III
10.	ULOGA ARHITEKTURE I ARHITEKTONSKOG DISKURSA U KONSTRUIRANJU KULTURNOG	Prof. dr Nina Ugljen-Ademović, dipl.ing.arh.	II

2. SAVREMENE KONSTRUKCIJE , TEHNOLOGIJA I MENADŽMENT

	IZBORNI PREDMET	Odgovorni nastavnik	Sem.
1.	ARHITEKTONSKO PROGRAMIRANJE	Doc.dr.Dženana Bijedić, dipl.i.a.	II
2.	ŽIVOTNI CIKLUS OBJEKATA U TEORIJI I PRAKSI	Doc.dr.Nerman Rustempašić	II
3.	LAKE NOSIVE KONSTRUKCIJE	Doc.dr. Sladjana Miljanović	III

3. URBANIZAM I PROSTORNO PLANIRANJE

	IZBORNI PREDMET	Odgovorni nastavnik	Sem.
1.	PRINCIPI ODRŽIVOG – BIOKLIMATSKOG URBANIZMA	Prof.dr.Denis Zvizčić	II
2.	KA ZELENOM GRADU	Prof.dr.Denis Zvizčić	III
3.	FENOMENOLOGJA URBANOG PROSTORA	Doc.Dr. Jasenka Čakarić	III
4.	PREMA OPRAVDANOJ URBANOJ FORMI	Doc.dr. Nihad Čengić	II
5.	KRITIKA URBANIH POJAVNOSTI I PROCESA U KONTEKSTU TRANZICIJE	Doc.dr. Nihad Čengić	III
6.	SAVREMENA URBANA ANTROPOLOGIJA	Prof.dr. Mirza Hasan Ćeman	III

4. ZAŠTITA GRADITELJSKE BAŠTINE

	IZBORNI PREDMET	Odgovorni nastavnik	Sem
1.	MENADŽMENT GRADITELJSKOG NASLIJEĐA	Prof.dr. Amir Pašić	II
2.	ISLAMSKA ARHITEKTURA	Prof.dr. Amir Pašić	III
3.	SAVREMENA PROVEDBA ZAŠTITE I ASPEKT REVERZIBILNOSTI	Doc.dr. Lemja Chabbouh Akšamija	II
4.	TRADICIONALNA GRADNJA KAO IZRAZ BIOKLIMATIČNOSTI I VERNAKULARNOSTI	Doc.dr. Lemja Chabbouh Akšamija	III
5.	ZAŠTITA HISTORIJSKOG GRADITELJSKOG KONTEKSTA I SAVREMENE INTERPOLACIJE	Doc.dr. Aida Idrizbegović Zgonić	II
6.	STRUKTURALNA ANALIZA OBJEKATA KULTURNO-HISTORIJSKOG NASLIJEĐA I TEHNIKE INTERVENCIJE	Doc.dr. Amir Čaušević	III

4. NASTAVNI PROGRAMI - *Obavezni predmeti*

Naziv predmeta		METODOLOGIJA NAUČNOISTRAŽIVAČKOG RADA				Šifra	01.08.01.
Odgovorni nastavnik		Prof.dr Nijaz Ibrulj					
Ostali učesnici u nastavi		Doc.dr.Dzenana Bijedić					
Godina studija	I	Semestar	I	Status predmeta		OBAVEZNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu:

Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Osposobljavanje i uvođenje studenata u polje naučnoistraživačkog rada kroz ovladavanje metodologijama primjerenim naučnim djelima. Studenti uče kako pisati i predočiti ideje na kognitivnim, ubjedljivim i drugim analitičkim postavkama. Metodološka znanja i vještine treba da rezultiraju sposobnošću, kako evaluacije postojećih, tako i odabira primjerenih metoda za rad na vlastitim istraživanjima.

Očekivani ishodi učenja:

Krajnji rezultat procesa osposobljavanja su znanje i kompetentno ovladavanje sljedećim procesima:
 Formuliranje hipoteze; Postavljanje teorije; Vladanje tehnikama za prikupljanje i obradu podataka;
 Razumijevanje etičkih pitanja u naučnoistraživačkom radu; Pisanje istraživačkih prijedloga;
 Sposobnost uspostavljanja veze između istraživačkih tvrdnji i podataka koji podupiru te tvrdnje; Pisanje naučnoistraživačkog djela;
 Prezentacija rezultata naučnoistraživačkog rada.

Sadržaj:

Nauka, naučne teorije i naučna djela; Naučnoistraživačke kvalitativne i kvantitativne metode; Disciplinarna istraživanja (specijalne metodologije); Interdisciplinarna istraživanja (Integrirane metodologije-integrirani projekti); Multidisciplinarna istraživanja (Konzorcij metodologija); Transdisciplinarna istraživanja (Granična metodologija); Alati i tehnike prikupljanja i obrade građe; Metodologije pisanja naučnoistraživačkih djela; Metode evaluacije naučnoistraživačkih djela; Naučni projekti, literatura i baze; Prezentacija primjera.

Literatura:

Eco, U., *Kultura, Informacija, komunikacija*. Nolit, Beograd, 1973.
 Hartley, J., *Academic Writing and Publishing*. Routledge, London and New York, 2008.
 Šamić, M., *Kako nastaje naučno djelo*, osmo izdanje, Svjetlost, Sarajevo, 1990.
 Booth, W.C., Colomb, G.G., Williams, J.M., *The Craft of Research*, The University of Chicago Press, Chicago & London, 1995.
 Kaye, S., *Writing Under Pressure*, Oxford University Press, New York, Oxford, 1989;
 Dunleavy, P., *Kako napisati disertaciju – Kako planirati, skicirati pisati i dovršiti doktorsku disertaciju*, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2005.
 Silobčrčić, V., *Kako sastaviti, objaviti i ocijeniti znanstveno djelo*, Medicinska naklada, Zagreb, 2003.

Nastavne metode:

Predavanja, diskusije i individualne konsultacije.

Načini provjere znanja:

Izrada naučnoistraživačkog prijedloga; i
 Prezentacija seminarskog rada rađenog u sklopu nekog drugog predmeta.

Naziv predmeta		ARHITEKTONSKA KRITIKA KAO NEODJELJIVI DIO SUVREMENOG ARHITEKTONSKOG DJELA				Šifra	01.08.05.
Odgovorni nastavnik		Pprof. dr. Nina Ugljen Ademović, dipl.ing.arh					
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	I	Semestar	I	Status predmeta	OBAVEZNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Omogućavanje analitičkog sagledavanja i metodološkog pristupa kompleksnoj arhitektonskoj problematici uz uvažavanje znanstveno - istraživačkog djelovanja. Naučiti čitati o arhitekturi i promatrati arhitekturu sa suvremenih stajališta. Poticanje stručnog i nepristranog procesa valoriziranja arhitektonskog djela (teorije i kritike). Naučiti pronaći istinsku stvaralačku vrijednost djela, misao, ideju.

Očekivani ishodi učenja:

Očekuje se da studenti nauče pravilno formirati stručno mišljenje i stavove iz područja arhitektonskog djelovanja. Također se očekuje da nauče zauzimati kritičke, znanstveno utemeljene stavove, te ih adekvatno prezentirati.

Sadržaj:

Seminar istražuje konceptualne okvire i različite teoretske postavke koji, sa jedne strane daju pregled arhitektonske misli kroz različite periode u povijesti, a, sa druge strane, definiraju arhitektonski diskurs od sredine 20 - tog stoljeća do danas.

Istražuje se shvaćanje arhitekture kao discipline kroz različite segmente koji ju uokviruju u cjelinu - identitet arhitekture, zadaci i sredstva, strategije razvoja i njen utjecaj na fizičko i duhovno okruženje. Na osnovu toga istraživanja ispituje se, odnosno, preispituje aktualno stanje arhitekture i arhitektonske teorije i kritike, te odnos spram povijesti.

Središnji dio seminara bavi se odnosom arhitekture spram njenog društvenog, političkog i kulturnog konteksta, uz izvođenje i formiranje stavova o dubljem značenju arhitekture i postojanju ideje u arhitekturi. Kroz izabrane tekstove akcentira se problem kritike od Modernog pokreta do dilema postmodernog doba obilježenog raznolikošću arhitektonskih pristupa i teorijskih stajališta koja ih prate. Takve pluralističke manifestacije sa sobom nose i nove tokove arhitektonske misli, često se referirajući na druge znanstvene discipline – filozofija, književnost, psihologija, lingvistika, te se ponekad direktno vežu za postavke strukturalizma, poststrukturalizma, dekonstrukcije, sve do recentnih teorijskih sustava kao što su post – kriticizam ili anti teorija.

Literatura:

- Colquhoun, A., 2009: Collected Essays in Architectural Criticism. Black Dog Publishing, London, UK
 Forty, A., 2000: Words and Buildings, A Vocabulary of Modern Architecture. Thames & Hudson, New York
 Frampton, K., 1987. Ten points on an Architecture of Regionalism: A Provisional Polemic. V: Canizaro, V.B. (ur.), 2007. Architectural Regionalism. Collected Writings on Place, Identity, Modernity and Tradition. New York: Princeton Architectural Press.
 Giedion, S., 1969: Prostor, vrijeme, arhitektura (Naslov originala: Raum, Zeit, Architektur). Građevinska knjiga
 Ghirardo, D., 1996: Architecture After Modernism. Thames and Hudson Ltd.
 Gregotti, V., 1996: Inside Architecture, (Naslov originala: Dentro l'architettura. Prevod: P. Wong, F. Zaccheo). Mit Press
 Hayes, K. Michael., 1998: Architecture Theory since 1968. CBA, New York
 Herrle, P., Wegerhoff, E., 2008: Architecture and Identity, LIT Verlag Munster
 Huxtable, A. L., 2008: On Architecture. Walker & Company, New York
 Ibelings, H., 2002: Supermodernism Architecture in the Age of Globalization. NAI Publishers, Rotterdam
 Jencks, C., 2000: Architecture 2000 and Beyond. Wiley- Academy, West Sussex
 Mallgrave & Contandriopoulos., 2011: Architectural Theory, An Anthology from 1871-2005. Blackwell Publishing
 Mallgrave & Goodman., 2011: An Introduction to Architectural theory 1968 to the Present. Blackwell Publishing
 Ugljen-Ademović, N., 2012: Kritika - stimulans arhitektonskoj ideji, Dobra knjiga d.o.o. Sarajevo
 Ugljen-Ademović, N., 2007: Dvojnost pristupa problemu integriranja novog u postojeće u arhitektonskom oblikovanju - doktorski rad

Nastavne metode: Nastava se odvija kroz predavanja i konsultacije (grupne ili individualne). Razvijanje kontinuiranog rada kroz stalno učešće kandidata u diskusijama, čitanje zadanih tekstova i sagledavanje recentnih arhitektonskih intervencija, te iznošenje osobnih mišljenja i stavova.

Očekuju se pisani izvještaji tijekom semestra .

Načini provjere znanja: Provjera znanja vrši se na osnovu kontinuiranog rada, pisanih izvještaja i učešća studenta u diskusiji te završnog seminarskog rada i njegove prezentacije.

Naziv predmeta	SAVREMENI TEORETSKI ASPEKTI U URBANIZMU-PLANIRANJU				Šifra	01.08.03.	
Odgovorni nastavnik	Doc. dr Nihad H. Čengić						
Ostali učesnici u nastavi	Prof. dr Denis Zvizdić, dipl.ing.arh., Prof. dr emer. Vlasta-Jelena Žuljić, Doc. dr Jesenka Čakarić						
Godina studija	I	Semestar	I	Status predmeta	OBAVEZNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Upoznavanje i upućivanje studenata u suvremena teoretska kretanja u urbanističkoj i planerskoj struci. Globalizacija i internacionalizacija kao negativna, pozitivna ali i neminovana događanja u svim aspektima življenja pa tako i planerskim aktivnostima organizacije urbane sredine čovjeka. Problem klasičnog grada i shvatanja da se urbani prostor i njegovo poimanje neminovno mijenja. Način i odgovori na potrebe urbanih transformacija. Ponovna socijalizacija otvorenih prostora grada.

Očekivani ishodi učenja:

Sposobnost rada u interdisciplinarnom timu;

Sposobnost razvijanja transdisciplinarnog razumijevanja;

Uvažavanje raznovrsnosti i multikulturalnosti savremenog evropskog društva

Sposobnost utvrđivanja ciljeva za lični i akademski razvoj te razvoj karijere i sposobnost rada na istim

Svijest o gledištima koja potiču iz drugih nacionalnih i kulturnih sredina i poštivanje istih

Sadržaj:

Savremeni okolinski aspekti održivog razvoja

Teorija prostornog planiranja

Teorija centralnog mjesta

Naseobinska mreža i sustav

Naučno-istraživački rad u oblasti urbanizma i prostornog planiranja

Uloga planera u procesima tranzicije, globalizacije i internacionalizacije grada

Deregulacija - privatni i javni interes

Prema opravdanoj urbanoj formi - koncept "ograničenog" prostora

Urbane transformacije: definicije osnovnih pojmova; arhitektura grada; ciljevi, poticaji, praksa, granice i kontekst transformacija;

uloga urbaniste-projektanta u kreiranju transformacija urbanog prostora; dizajnerske (projektantske) metode;

Literatura:

Alexander, Christopher (1965) "A City is not a tree". U: Thackara, J. (ed.) (1988) *Design After Modernism: Beyond the Object*, Thames and Hudson, London, pp. 67-84. <http://www.arg.ufmg.br/rcesar/alex/alexander/alexander2.html>

Marinovic-Uzelac, Ante (1978) *Socijalni prostor grada*, Zagreb: SNL

Kevin Linč (1974) *Slika jednog grada*, Beograd: Građevinska knjiga

Kevin Lynch (1996) *Good city form*, Cambridge, Mass.: The MIT Press.

Marinović-Uzelac, A. (1984) "Atenska povelja, Što je bila – Što jest – Što će biti", *„Arhitektura“*, 37-38: 24-31, Zagreb

Žuljić, Vlasta *et al.* (2005) "Funkcije centraliteta glavnog grada države –Sarajevo". *Studija za izradu Prostornog plana Kantona Sarajevo*, Sarajevo: Arhitektonski fakultet Sarajevo.

Nastavne metode:

Predavanja;

Rad u seminaru;

Izrada seminarskog rada.

Načini provjere znanja:

Diskusija u seminaru;

Izlaganje i odbrana seminarskog rada;

Naziv predmeta	HOLISTIČKIM PRISTUPOM DO EKOLOŠKI ODGOVORNE ARHITEKTURE					Šifra	01.08.41.
Odgovorni nastavnik	Doc.dr. Dzenana Bijedić, d.i.a						
Ostali učesnici u nastavi	2 relevantna gostujuća nastavnika (po utvrđivanju termina)						
Godina studija	I	Semestar	III	Status predmeta	OBAVEZNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Predmet je fokusiran na razmatranja pitanja koja su u korijenu problema proizašlog iz konvencionalnog pristupa stvaranju građenog okoliša. Analizom različitih područja otkriva se međuveza arhitekture i relevantnih disciplina, poput konstrukcije, materijala, održivosti, historije arhitekture i vizuelnog izraza. Naglasak je na razumijevanju uzroka koje je dovelo do stanja u kome je fizički okoliš određen širim globalnim, kulturnim, historijskim, društvenim, ekonomskim i okolišnim faktorima.

Očekivani ishodi učenja:

Predviđanje i procjena učinaka građenih struktura na okoliš (kako lokalno, tako i globalno);
 Usvajanje holizma kao kao sveuključujućeg i sveobuhvatajućeg, integriranog pristupa procesu kreiranja arhitektonski definiranog prostora;
 Razumijevanje i poštivanje prirodoznačke, a ne determinističke prirode holizma;
 Primjena nove paradigme i principa u implementaciji strategija ekološki odgovornog arhitektonskog stvaralaštva.

Sadržaj predmeta:

Ekološki odgovorno projektiranje i gradnja; Opći sistemski okvir za ekološki odgovorno projektiranje i gradnju; Kontekst održivosti / postanak-rast-razvoj-opstanak ; Održivi razvoj uz staranje o okolišu; Pojam održivog razvoja u domenu graditeljstva; Globalne tendencije i stanje u Bosni i Hercegovini; Čovjek u objektu i objekat u okolišu; Učinci arhitektonskih struktura na različite domene prirodnog okoliša; Negativni učinci građenih struktura prema indikatorima učinaka na ljudsko zdravlje; savremena praksa i tendencije u kreiranju građenog okoliša; Aktuelni pristupi definiranju arhitektonskog prostora; Konvencionalni pristup definiranju i materijalizaciji arhitektonskog prostora
 Pristup kreiranju održivog građenog okoliša – ekološki usaglašen pristup; Principi i ciljevi – strategije i strateške akcije; Okolišno odgovorna filozofija i teorijski okvir; Filozofija i etika; Perspektiva na bazi teorije sistema; Holizam kao optimalizacija

Literatura:

Allard, F., *Natural Ventilation in Buildings – a Design handbook*, James & James (Science Publishers) Ltd, London, UK, 1998.
 Anis, W. A. Y., *Indoor Air Quality: A Design Guide*, Boston Society of Architects, Boston, 1997.
 Behling, S. & S., S
 Bijedić, Dž., *Arhitektura, Holizam umjesto optimalizacije, Integralni pristup u arhitektonskom stvaralaštvu*, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, 2012.
 Bovil, C., *Architectural Design – Integration of Structural and Environmental Systems*, Van Nostrand Reinhold, New York, 1991.
 Brillouin, L., *Scientific uncertainty and information*, New York, Academic Press, 1964.
 Giedion, S., *Prostor, vreme, arhitektura – nastajanje nove tradicije, sa 525 slika*, Građevinska knjiga, Beograd, 1969.
 Gustafson, H., *Buildings Materials Identified as Major Sources for Indoor Air Pollutants - A critical review of case studies*, Bygghorskningsradet, Swedish Council for Building Research, Stockholm, 1992.
 Hinkle, L. E. & Loring, W. C., *The Effect of the Man-made Environment on Health and Behavior*, Center for Disease Control, Public health Service, US Department for health, Education, and Welfare, Atlanta, GA, 1977.
Making Sustainable Commitments – An Environmental Strategy for the World Bank, The World Bank, Washington D. C., 2002.
 Moritz, H., *Znanost, um i svemir – Uvod u prirodnu filozofiju*, Školska knjiga, Zagreb, 1998.
 Roaf, S., Woolley, T., Ghosh, S., *Sustainable Building Indicators*, Oxford School of Architecture, Centre for Education in the Built Environment, Oxford, UK, 2002.
 Roodman, D. M. & Lenssen, N., *A Building Revolution: How Ecology and Health Concerns Are Transforming Construction*, Worldwatch Paper 124, 1995.
 Slessor, C., *Eco-Tech – Sustainable Architecture and High Technology*, Thames & Hudson Ltd, London, 1997.
 Tippett, J., *The Value of a System View of Sustainability Criteria*, University of Manchester, School of Planning and Landscape, April, 2001.
 Vale, B. i Vale, R., *The New Autonomous House: Design and Planning for Sustainability*, Thames & Hudson Ltd, London, 2000.
 Wilson, A., Unchaper, J. L., McManigal, L., Lovins, M. C., Browing, W. D., *Green Development – Intergating Ecology and Real Estate*, Rocky Mountain Institute, John Wiley & Sons, Inc., New York, 1998.
 Yeang, K., *Designing With Nature – The Ecological Basis for Architectural Design*, McGraw-Hill, Inc., New York, 1995.
 Yeang, K., *The Green Skyscraper – The Basis for Designing Sustainable Intensive Buildings*, Prestel, Munich, New York, 1999.

Nastavne metode:

Predavanja, diskusije i individualne konsultacije.

Način provjere znanja:

Izrada i odbrana seminarskog rada.

Naziv predmeta	ZAŠTITA GRADITELJSKOG NASLJEĐA					Šifra	01.08.06.
Odgovorni nastavnik	Prof. dr. Amir Pašić .dipl.ing.arh.						
Ostali učesnici u nastavi	Doc.dr. Lemja Chabbouh Akšamija, Doc.dr. Aida Idrizbegović Zgonić						
Godina studija	I	Semestar	I	Status predmeta	OBAVEZNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Cilj predmeta je da student III ciklusa dobije sve relevantne informacije vezane uz problematiku Zaštite graditeljskog nasljeđa od svih nastavnika Arhitektonskog Fakulteta da bi kasnije mogli ukoliko žele kroz izborni predmet svoje znanje detaljnije produbiti.

Očekivani rezultati nastavnog procesa i kompetencije:

Studenti na kraju semestra će biti u toku sa najvažnijim temama iz teorije i prakse vezane za Zaštitu graditeljskog nasljeđa te će kroz svoj stručni ili akademski rad imati dobru osnovu za daljnje istraživanje.

Sadržaj predmeta:

Graditeljsko nasljeđe na listi UNESCO-a: najznačajniji primjeri i njihova analiza, Uticaj UNESCO-a na očuvanje i razvoj dobara, te uticaj na razvoj doktrina zaštite.

Management Planovi: Sadržaj i karakteristike dobrih Management Planove i savremene tendencije u njihovoj izradi. Primjer Mostar Metodologija i fenomenologija zaštite graditeljske baštine, valorizacija graditeljske baštine i ambijenta i analiza relevantnih primjera Tradicionalno graditeljstvo ruralnih područja mogućnosti razvoja i očuvanja. Primjer Bjelašnica BiH.

Savremena gradnja u historijskom urbanom kontekstu – savremeni pristup kritičkom regionalizmu, analiza relevantnih metoda i primjera.

Rekonstrukcija i restauracija, metodologija, tehnike i materijeli kroz analizu primjera iz BiH (Mostar, Počitelj, Foča)

Literatura:

500 relevantnih publikacija u digitalnom formatu dostupno studentima www.infinitiheritage.ba, <http://infinitiheritage.ba/index.php/bs/projekti/historija-teorija-arhitekture>

- Fletcher, Bannister (1996): *A History of Architecture on the Comparative Method*
- Kostof, Spiro (1995): *History of Architecture-Settings and Ritual*
- Khan, Hasan-Uddin (2001): *International Style-Modernist Architecture from 1925 to 1965*
- Mumford, Lewis (1960): *The City in History*
- Feilden B. M., Conservation of Historic Buildings, ED. Butterworth, London, 1982.
- Dženks, Čarls (2007) *Moderni pokreti u arhitekturi*, Građevinska knjiga, Beograd
- Marasović, Tomislav.(1985) *Aktivni pristup graditeljskom nasljeđu*, Sveučilište u Splitu, Split
- Brent, B, C, *Arhitektura u Kontekstu*, IRO Građevinska knjiga, Beograd (Belgrade), 1985
- Maroevic, Ivo (1992) *Novo u starom (New in Old)*, Architectural Faculty in Zagreb
- Norberg-Schulz, C, (1980) *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*. Rizzoli, New York
- Wothing, D., & Bond, S. (2008). *Managing Built Heritage The role of cultural significance*. UK: Blackwell Publishing.

Nastavne metode:

Predavanja sa digitalnim prezentacijama; Panel diskusije sa svim učesnicima u nastavi; Individualni i timski istraživački rad Sva predavanja biće dostupna i na Engleskom jeziku.

Način provjere znanja: Prisustvo na nastavi 10%; Test-prezentacija 30%; Seminarski rad 60%.

5. NASTAVNI PROGRAMI - *Izborni predmeti*

1.SAVREMENA ARHITEKTURA I ARHITEKTONSKO PROJEKTOVANJE

Naziv predmeta	HUMANIZIRANJE IZGRAĐENE OKOLINE				Šifra	01.08.25.
Odgovorni nastavnik	Prof. dr. Emir Fejzić, dipl. ing. arh..					
Ostali učesnici u nastavi						
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta	IZBORNI	ECTS
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10	6

Preduslovi za pristup predmetu: Nema ih.

Cilj predmeta:

Cilj predmeta jeste upoznavanje kandidata sa drugačijim pristupom projektiranju arhitektonskih objekata i urbanističkih elemenata, takvim koji omogućava potpunu inkluziju osoba umanjnih tjelesnih mogućnosti u njihovo korištenje.

Očekivani ishodi učenja:

Izučavanjem predmeta studenti se upoznaju sa filozofskim, sociološkim, psihološkim, etičkim, medicinskim i drugim aspektima problema, kao i principima projektiranja prostornih (arhitektonskih i urbanističkih) elemenata prilagođenih osobama umanjnih tjelesnih mogućnosti i njihovom interakcijom sa već izgrađenim i prirodnim okolišem. U konačnici se kandidatu omogućuje ovladavanje metodologijom njihovog projektiranja.

Sadržaj:

Literatura i terminologija; Historijat;– Ko su osobe umanjnih tjelesnih mogućnosti; Brojnost osoba umanjnih tjelesnih mogućnosti; Filozofski, sociološki, psihološki, etički, medicinski i drugi aspekti problema; Zakonska i druga regulativa; Invalidska pomagala - standardna i bazirana na najsuvremenijim svjetskim dostignućima; Osnovni normativi vezani za invalidska kolica; Elementarne arhitektonske barijere; Stan; Kuhinja; Sanitarni čvor; Javni objekti; - Javne garaže i parkiranje; Saobraćajna sredstva i putovanje njima (automobilom, vozom, avionom, brodom).

Literatura:

Follette Story, Molly i dr.: *Univerzalni dizajn / Dizajniranje za ljude svih godina i sposobnosti*, Tuzla, Informativni centar za osobe sa invaliditetom "Lotos" Tuzla i The Center for Universal Design N.C. USA, 2004;

Arhitektonsko-građevinski propisi za pomoć qudima sa invaliditetom, Dobo, Udruženje paraplegičara, oboljelih od dječije paralize i ostalih tjelesnih invalida regije Dobo, 2003;

Fejzić, Emir: *Osobe umanjnih tjelesnih sposobnosti i arhitektonske barijere*, Sarajevo, Arhitektonski fakultet u Sarajevu i Informativni centar za osobe sa invaliditetom "Lotos" Tuzla, 2001;

Marić, Andreja: *Prostorna organizacija igre fizički oštećene dece u uslovima savremenog stanovanja*, Beograd, Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, 1979, posebno izdanje, br. 8;

Potrebe invalida u zgradama, Dobo, Udruženje distrofičara Dobo, -.

Ackermann, Kurt i dr.: *Behindertengerechte Verkehrsanlagen*, Düsseldorf, Werner Verlag GmbH & Co. KG., 1997.

Grosbois, Louis-Pierre: *Handicap et construction*, Paris, Le Moniteur, 1996 ;

Stemshorn, Axel i dr.: *Barrierefrei Bauen für Behinderte und Betagte*, Leinfelden-Echterdingen, Verlagsanstalt Alexander Koch GmbH, 1995;

Marx, Lothar: *Barrierefreies Planen und Bauen für Senioren und behinderte Menschen*, Stuttgart+Zürich, Karl Krämer Verlag, 1994.

Nastavne metode:

Predavanja ex-catedra.

Načini provjere znanja:

- Otvorena i aktivna diskusija na predavanjima
- Izrada seminarskog rada.

Naziv predmeta	MODULARNOST ARHITEKTONSKIH KOMPOZICIJA				Šifra	01.08.48.		
Odgovorni nastavnik	Prof. dr.. Emir Fejzić, dipl. ing. arh..							
Ostali učesnici u nastavi								
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta		IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10			

Preduslovi za pristup predmetu:

Nema ih.

Cilj predmeta:

Cilj predmeta jeste upoznavanje sa problematikom koja se bavi izučavanjem teorije modularne koordinacije, malih cijelih brojeva i arhitektonske kompozicije, te njihovim uticajem na modeliranje modularnih mreža u 2D i 3D projekciji. Kandidatima se pojašnjava filozofija modularnosti u mikro i makro okruženju i uvodi ih se u način razmišljanja o proporcioniranju i njegovoj važnosti.

Očekivani ishodi učenja:

Očekivani ishod učenja jeste bolje razumijevanje elementarnih procesa u arhitektonskom projektiranju, pojašnjavanje punog značenja pojmova modul i modularnost, te pojmova proporcija, proporcijski sistem i proporcioniranje putem njihovog sagledavanja kroz filozofiju teorije o malim cijelim brojevima, koju su razvili Leone Batista Alberti, Milan Zloković, Tine Kurent i drugi.

Sadržaj:

Modul; Vrste modula i njihov međusobni odnosi; Antropometričke mjere; Historija modularnosti – Antički Rim i Egipat; Historija modularnosti – Srednjovjekovna Kina i Japan; Historija modularnosti – Le Corbusier i Neufert; Historija modularnosti – Suvremene teorije modularnosti; Teorija malih cijelih brojeva; Proporcioniranje i kompozicija; Modularne mreže; Vrste i tipovi modularnih mreža; Osobine i ponašanje modularnih mreža; Međusobni odnosi modularnih mreža ; Uticaj modularnih mreža na projektiranje objekata u 2D; Uticaj modularnih mreža na projektiranje objekata u 3D.

Literatura:

Burry Jane + Mark Burry: The new Mathematics of Architecture, New York, Thames & hadson Inc., 2010.

Docl, Đerđ: Moć proporcija, Novi Sad, Stylos d.o.o., 2005;

Le Corbusier: Modulor, Nikšić, Jasen/Lisina/Bijeli Pavle, 2002,

Kurent, Tine: Brojevi Tolstojevih prostozidara tri i sedam u modularnoj arhitektonskoj kompoziciji, Beograd, Arhitektonski Fakultet Univerziteta u Beogradu, 1980;

Ivković, Vladislav: Pristup dimenzionalnoj i modularnoj koordinaciji u graditeljstvu, Beograd, Arhitektonski Fakultet Univerziteta u Beogradu, 1979;

Kurent, Tine: Modularna koordinacija mera i dimenzioniranje prefabrikata za otvoreni sistem gradnje, Beograd, Arhitektonski Fakultet Univerziteta u Beogradu, 1977;

Milenković, Branislav: Rečnik modularne koordinacije, Beograd, Arhitektonski Fakultet Univerziteta u Beogradu, 1977;

Kurent, Tine: Sistemi standardnih modularnih mera u arhitekturi, Beograd, Arhitektonski Fakultet Univerziteta u Beogradu, 1975.

Nastavne metode:

Predavanja ex-catedra.

Načini provjere znanja:

- Otvorena i aktivna diskusija na predavanjima
- Izrada seminarskog rada.

Naziv predmeta		REVITALIZIRANJE INDUSTRIJSKIH OBJEKATA I KOMPLEKSA				Šifra	01.08.49.
Odgovorni nastavnik		Prof. dr. Emir Fejzić, dipl. ing. arh..					
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu:

Nema ih.

Cilj predmeta:

Cilj predmeta jeste upoznavanje sa problematikom revitaliziranja industrijskih objekata i kompleksa u svjetlu suvremenih zbivanja u svijetu i Bosni i Hercegovini.

Očekivani ishodi učenja:

Očekivani ishod učenja jeste bolje razumijevanje elementarnih procesa u razvoju suvremene civilizacije u svjetlu globalne transformacije industrijskog u postindustrijsko društvo, kao i procesa koji su posljedicom ratnih sukoba u različitim, prije svega zemljama trećeg svijeta, pa i u Bosni i hercegovini.

Sadržaj:

Pojašnjenje pojmova: *proizvodnja* i *industrija*; Industrijska revolucija - prva; Industrijska revolucija - druga i treća; Vrste industrije obzirom na mogućnost njihovog revitaliziranja; Tendencije zbivanja u industriji; Primjeri i poređenje nekadašnjih i najsuvremenijih industrijskih objekata; Objasnjenje pojmova *industrijski zona*, *industrijski kompleks* i *industrijsko susjedstvo*; Objasnjenje pojma *industrijski braunfildt*; Objasnjenje sintagme *zaštita graditeljske baštine*; Metode zaštite graditeljske baštine i njihova evolucija; Pretvorba graditeljske baštine iz industrijske zone ili kompleksa u industrijsko susjedstvo; Vrste industrijske baštine; Aktivna zaštita industrijske graditeljske baštine; Primjeri revitaliziranja industrijske graditeljske baštine; Očekivane buduće tendencije.

Literatura:

Bonelli, Renato: *Il restauro architettonico*, u: *Enciclopedia Universale dell'Arte XI*, Venecija-Rim, 1963;

Božić, Jela: *Vrijeme u prostoru - Teorija i istorija graditeljskog nasljeđa*, Banja Luka, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2004;

Douet, James: *Industrial heritage Re-tooled - the TICCIH guide to Industrial Heritage Conservation*, -, Carnegie Publishing Ltd., 2013;

Jokilehto, Jukka: *A History of Architectural Conservation*, Oxford etc., Butterworth-Heinemann, 2002;

Marasović, Tomislav: *Zaštita graditeljskog nasljeđa - povijesni pregled sa izborom tekstova i dokumenata*, Zagreb-Split, Društvo konzervatora Hrvatske etc., 1983;

Patnam, Judith & Tim Patnam: *The Industrial heritage: Managing Resources and Uses*, new York, Routledge, 2011;

.Peterson, Walter: *An Industrial Heritage*, Milwaukee, Milwaukee Country Historical Society, 1978;

Rothwell, Mike: *Industrial Heritage - A Guide to the Industrial Archaeology of Whitworth including Broadley,, Facit, Millgate and Shawforth*, -, Bridgestone Press, 2008;

Basic Text of the 1972 World Heritage Convention, Paris, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2005 Edition;

New Charter of Athens 1998, Athens, ECTP-CEU, 1998.

Nastavne metode:

Predavanja ex-catedra.

Načini provjere znanja:

- Otvorena i aktivna diskusija na predavanjima
- Izrada seminarskog rada

Naziv predmeta		DIZAJN NAMJEŠTAJA I PROSTOR				Šifra	01.08.50.
Odgovorni nastavnik		Prof.dr.Erdin Salihović, dipl.ing.arh.					
Ostali učesnici u nastavi		Arhitekti i dizajneri namještaja sa teoretskim i praktičnim iskustvom					
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu:

Nema

Cilj predmeta:

Upoznavanje sa kompleksnim procesom implementacije dizajna u industriji namještaja i razumijevanje značaja kreiranja sopstvenog vizuelnog identiteta u okviru domaćeg i internacionalnog tržišta mobilijara.

Kroz analiziranje uloge dizajnera utvrdiće se vrijednost uspostavljanja međuovisnih odnosa između dizajnera, proizvođača i krajnjeg korisnika namještaja.

Očekivani ishodi učenja:

Sticanje znanja o značaju vizuelnog oblikovanja prilikom stvaranja prepoznatljivog identiteta sa akcentom na elemente mobilijara, za čije je ishodište i dizajnersku inspiraciju moguće pronaći u tradicionalnom kulturnom naslijeđu, enterijeru i oblikovanju. U tom kontekstu, upoznavanje sa primjerima svjetskih industrija namještaja, čije su strategije razvoja zasnovane na prepoznatljivim školama dizajna.

Sadržaj:

Istraživanje dizajna i proizvodnje namještaja u BiH; Uloga dizajnera u krajnjem izgledu produkta i njegova relacija sa proizvođačem i krajnjim korisnikom; Stvaranje autohtonog i prepoznatljivog brenda i značaj kreiranja škole dizajna namještaja; Tradicionalni namještaj i enterijer kao inspirativni elementi u stvaranju identiteta; Primjeri internacionalnih škola dizajna inspiriranih sopstvenim autohtonim vrijednostima; Savremeni trendovi u dizajnu mobilijara;

Literatura:

Noblet de Jocelyn: Dizajn, pokret i šestar; Pile F. John: A History of Interior Design; Grupa autora: Once Upon a Chair-Design Beyond the Icon; Beazley Mitchell: A century of design – Design pioneers of the 20-th century; Keller Goroslav: Dizajn; Fiell Charlotte & Peter: Designing the 21-st century; Dormer Peter: Design since 1945.; Dorfles Gillo: Uvod u dizajn; Rodel P. Kevin & Binzen Jonathan: Arts & Crafts from classic to contemporary furniture; Tambini Michael: The Look of the Century;

Nastavne metode:

Predavanje- ex katedra, multimedijalne prezentacije uz aktivne diskusije i učešće kandidata; Rad u seminaru i prezentacije seminarskih radova kandidata;

Načini provjere znanja:

Ocjena finalnog seminarskog rada i prisustvo predavanjima uz aktivno učešće;

Naziv predmeta		SAVREMENI DIZAJN NAMJEŠTAJA I UNUTRAŠNJE OBLIKOVANJE				Šifra	01.08.51.
Odgovorni nastavnik		Prof.dr.Erdin Salihović, dipl.ing.arh.					
Ostali učesnici u nastavi		Arhitekti i dizajneri namještaja sa teoretskim i praktičnim iskustvom					
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Upoznavanje studenta sa sveobuhvatnim područjem dizajna namještaja, sa posebnim akcentom na savremeni pokret 20-og i početak ovog stoljeća. Kroz istorijski aspekt prikaza dizajna analiziraju se odnosi između unikatnog i serijskog pristupa, kao i evoluiranje u poimanju dizajna kao nezaobilazne kategorije u svakom aspektu savremenog života;

Očekivani ishodi učenja:

Sticanje znanja o značaju vizuelnog oblikovanja namještaja, kao i međuovisne relacije između dizajna mobilijara i prostora. Upoznavanje sa najznačajnijim dostignućima u području industrijskog dizajna i u historijskom kontekstu interakcije namještaja i unutrašnjeg prostora;

Sadržaj:

Dizajn namještaja i prostor – između zanatskog i tehnološkog pristupa; Koncept total- dizajna; Tehnološke inovacije i izvori industrijskog dizajna; Formiranje modernističkog rječnika u dizajnu; Bauhaus-industrijska i umjetnička obuka; Radikalno poimanje dizajna mobilijara; Na prelazu II i III milenijuma-stremljenja i pravci u savremenom dizajnu; Od minimalizma do dekonstruktivizma;;

Literatura:

Noblet de Jocelyn: Dizajn, pokret i šestar; Raizman David: History of Modern Design: Graphics and Products Since the Industrial Revolution; Fiell Charlotte i Peter: Design of the 20-th century; Fiell Charlotte i Peter: Modern Furniture Classics-Postwar to Post-Modernism; Kruff Hano-Walter: Istorija Arhitektonske teorije-od Vitruvia do danas; Rodel P. Kevin & Binzen Jonathan: Arts&Crafts from classic to contemporary furniture; Pile F. John: A History of Interior Design; Fremdkoerper: Modern furniture: 150 Years of Design; Pawson John, Minimum; Fiell Charlotte i Peter: Modern Furniture Classics-Postwar to Post-Modernism; Dorfles Gillo: Uvod u dizajn; Curtis William i Robert Cohen: Walter Gropius, German Expressionism and the Bauhaus- Modern Architecture Since 1900;

Nastavne metode:

Predavanje- ex katedra, multimedijalne prezentacije uz aktivne diskusije i učešće kandidata; Rad u seminaru i prezentacije seminarskih radova kandidata

Načini provjere znanja:

Ocjena finalnog seminarskog rada i prisustvo predavanjima uz aktivno učešće

Naziv predmeta		ANALIZA SAVREMENE ARHITEKTONSKE KONCEPTUALIZACIJE				Šifra	01.08.52.
Odgovorni nastavnik		Doc.dr. Adnan Pašić, dipl.ing.arh.					
Ostali učesnici u nastavi		arhitekti iz prakse					
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Upoznavanje sa teoretskim osnovama i sticanje znanja za razumijevanje pretpostavki i vidova savremene arhitektonske konceptualizacije, putem istraživanja savremenih arhitektonskih pojava i djela savremene arhitekture, kao dijela savremenog društvenog konteksta, kao i ključnih događaja i pojava koji su oblikovali savremeno razumijevanje i pristup arhitekturi

Očekivani rezultati nastavnog procesa i kompetencije:

Razumijevanje pretpostavki i vidova savremenih arhitektonskih pojava, te upoznavanje sa analitičkim modelima njihove teorijske i praktične elaboracije i primjene u područjima arhitektonskog projektovanja, arhitektonske teorije i arhitektonske kritike

Sadržaj predmeta:

Savremeni društveni kontekst i ključne teme savremene arhitekture

društveni, duhovni, tehnološki i estetski kontekst savremene arhitekture

ključne teme savremene arhitekture: globalizacija; tehnologija; kognitivne nauke; okoliš; kulturna politika

Uvod u analizu arhitektonske konceptualizacije:

smisao i značenje arhitektonskog djela

konceptualizacija arhitektonskog djela

arhitektonski prostor i arhitektonska forma

arhitektonske tipologije i projektantska metodologija

Analiza i definiranje generičkih elemenata arhitektonske konceptualizacije:

institucionalne i programske odrednice arhitekture

organizacijski aspekti arhitekture

prostorna konfiguracija

značenje i izražajni aspekti arhitekture

individualna interpretacija u procesu arhitektonskog projektovanja

proces projektiranja i generiranje arhitektonskog koncepta

teoretski i praktični osnovi arhitektonske konceptualizacije

Literatura:

Hearn, Fil	"Ideas That Shaped Buildings", © 2003 Millard F. Hearn, MIT Press
Jencks, Charles	"The New Paradigm in Architecture", Yale University Press, 2002
Jodidio, Philip	"New Forms - Architecture in the 1990s", © 2001 Taschen Gmbh
von Meiss, Pierre	"Elements of Architecture – From Form to Place", © 1991 Chapman & Hall
Mitchell, William J.	"Logic of Architecture", MIT Press, 1991
Rowe, Peter G.	"Design Thinking", © 1987 by MIT, sixth printing 1995

Nastavne metode: predavanja – ex catedra / multimedija / diskusije; rad u seminaru, rasprave i prezentacije seminarskih radova

Način provjere znanja:	predavanja	15% (prisustvo predavanjima)
	dvije prezentacije+seminari	35% (uz aktivno učešće u raspravama)
	finalni seminarski rad	50% (evaluacija individualnog rada)

Naziv predmeta		PROJEKTANTSKE STRATEGIJE SAVREMENE ARHITEKTURE				Šifra	01.08.46.
Odgovorni nastavnik		Doc.dr. Adnan Pašić, dipl.ing.arh.					
Ostali učesnici u nastavi		arhitekti iz prakse					
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Upoznavanje sa teoretskim osnovama i sticanje znanja za razumijevanje pretpostavki i vidova savremenih projektantskih strategija u procesu arhitektonske konceptualizacije i arhitektonskog projektovanja

Očekivani rezultati nastavnog procesa i kompetencije:

Razumijevanje pretpostavki i vidova savremenih projektantskih strategija, te upoznavanje sa analitičkim modelima njihove elaboracije i primjene u područjima arhitektonskog projektovanja, arhitektonske teorije i arhitektonske kritike

Sadržaj predmeta:

Arhitektonska konceptualizacija tokom historije arhitekture:

konceptijski elementi klasične i tradicionalne arhitekture

konceptualizacija arhitekture Moderne

pluralizam izraza i arhitektura Postmoderne

dominantne pojave u savremenoj arhitekturi

Projektantske strategije savremene arhitekture:

funkcionalistička i organska tradicija savremene arhitekture

savremeni globalni poredak i dominacija zapadnog kulturnog obrasca

savremena arhitektura i američki individualizam

savremena arhitektura i evropski trendovi

savremena arhitektura i japanska spiritualnost

individualno vs. globalno, proces vs. objekat, slika vs. sadržaj...

Individualne projektanske strategije arhitekture savremenog doba:

Louis Sullivan, Antonio Gaudi, Otto Wagner, Adolf Loos, Peter Behrens...

Frank Lloyd Wright, Le Corbusier, Mies van der Rohe, Walter Gropius, Alvar Aalto...

Eero Saarinen, Arne Jacobsen, Louis Kahn, James Stirling...

Jorn Utzon, Aldo Rossi, Robert Venturi, Alvaro Siza, Renzo Piano...

Peter Eisenman, Rem Koolhaas, Frank Gehry, Herzog & de Meuron...

Literatura:

Baker, Geoffrey H. "Design Strategies in Architecture, an Approach to the Analysis of Form", Van Nostrand Reinhold Co. Ltd, 1996
Hays, Michel K. "Architecture Theory since 1968", © 1998 The Trustees of Columbia University in the New York and Massachusetts Institute of Technology, Third print. 2002

Moneo, J.R.V. "Theoretical Anxiety and Design Strategies", © 2004 ACTAR

Nesbitt, Kate, "Theorizing a New Agenda for Architecture" - An Anthology of Architectural Theory 1965-1995, © Kate Nesbitt, Princeton Architectural Press, New York

Nastavne metode:

Predavanja – ex cathedra / multimedija / diskusije; rad u seminaru, rasprave i prezentacije seminarskih radova; seminarski rad

Način provjere znanja:

Predavanja	15% (prisustvo predavanjima)
dvije prezentacije+seminari	35% (uz aktivno učešće u raspravama)
finalni seminarski rad	50% (evaluacija individualnog rada)

Naziv predmeta	KOMPLEKSNI GEOMETRIJSKI KONCEPTI I KOMPJUTACIJSKI DIZAJN				Šifra	01.08.53.	
Odgovorni nastavnik	Prof.dr. Rada Čahtarević, dipl.ing.arh.						
Ostali učesnici u nastavi	Prof.dr. Birgul Colakoglu, dipl.ing.arh. School of Architecture, Yildiz Technical University, Istanbul						
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta	IZBORNII	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Upoznavanje sa kompleksnim modelima geometrijske koncepcije i reprezentacije prostora, baziranim na dinamici kompleksnih sistema, koji svoju analogiju imaju u prirodnim razvojnim formativnim procesima, kao i istraživanje mogućnosti primjene ovakvih modela u procesu dizajniranja arhitektonske forme. Uvod u kompjutacijski dizajn, povezujući dizajn, kompjuterske nauke, matematiku, sposobnost grafičke vizualizacije i rješavanja projektantsko-dizajnerskih problema.

Očekivani ishodi učenja:

Razumijevanje formativnih procesa dinamičkih razvojnih sistema interpretiranih kroz geometrijske koncepte i modele. Razvijanje konceptualnog apstraktnog prostornog mišljenja na jednom kompleksnijem nivou, usklađenog sa naučnim principima teorije dinamičkih kompleksnih sistema. Razvijanje kompjutacijskog mišljenja koje sadržava osnovne vještine rješavanja problema kao i sposobnosti logičkog, algoritamskog i inovativnog razmišljanja.

Sadržaj:

Geometrijski koncept prostora i prostorne geometrijske transformacije; Kompleksni sistemi, sistemi nestabilne ravnoteže i kaotični procesi; Kompleksni geometrijski koncepti; Kompjutijska ekvivalencija dinamičkih procesa i njihovo modeliranje na različitim nivoima apstrakcije; Geometrijsko modeliranje i grafička reprezentacije nelinearnih procesa uz pomoć računarske tehnike i grafike; fraktalna geometrija, I-sistemi, celularni automati; Teorija nauke o dizajnu u periodu od 1900-1950. Uvod u Kompjutijsku nauku (Computational Science); Kompjutijski dizajn kao sub-disciplina Kompjuterske nauke; Kompjutijsko mišljenje, djelovanje i proizvodne tehnike u dizajnu; Novi jezik kompjutijskog dizajna-logika programiranja.

Literatura:

Čahtarević R., *Univerzalnost kompleksnosti, Od geometrijskoga prostornog koncepta modernizma do suvremene arhitektonske forme*, Prostor, Arhitektonski fakultet, Zagreb, 1[35] 16[2008], 64-75
 Heylighen F. (1989): "Self-Organization, Emergence and the Architecture of Complexity", *Proceedings of the 1st European Conference on System Science*, (AFCET, Paris), p. 23-32.
 Jencks Ch., *The architecture of the jumping universe, : How complexity science is changing architecture and culture*, Academy Editions, London & NY, 1997.
 Mainzer, K., *Symmetry and Complexity, The Spirit and Beauty of Nonlinear Science*, World Scientific Publishing, London, 2005.
 Betty M., Longley P., *Fractal city, a geometry of form and function*, Academic press limited, London, 1994,
 Mitchell, M., *Complexity, a guided tour*, Oxford University press, 2009.
 Programming Cultures, *Architecture, Art and Science in the Age of Software Development (AD Architectural Design)* 2006.
 Cross N., 1984. *Developments in Design Methodology*, Wiley
 Aleksander, C., 1964., *Notes on Synthesis of Form*, Harvard University Press, Cambridge
 Simon, H., 1996, *The science of Artificial*, MIT Press, Cambridge, MA
 Winograd, T., 1986. *Understanding computers and cognition*, Addison-Wesley Professional
 Piaget, J. 1963. *The psychology of intelligence*, Taylor & Francis
 Schon, D. 1988. *Designing: rules Types and Worlds in Design Studies*, vol 9, July 1988, pp 181 - 190
 Khun, T., 1987., *The priority of paradigm*
 Aleksander, C., 1979, *The Timeless Way of Buildings*, Oxford University Press
 Mitchell B., 1990, *The Logic of Architecture: Design, Computations, and Cognition*, The MIT Press
 Mitchell, W. J., Liggett, R. S., Kvan, T. (1987) *The Art of Computer Graphics Programming, a Structured Introduction for Architects and Designer*. New York: Van Nostrand Reinhold Company
 Mitchel B., McCullough., 1999, *Digital Design Media*, Wiley

Nastavne metode:

Predavanja uz multimedijalne prezentacije, diskusije, rad u seminaru. Nastava se u jednom dijelu izvodi i na Engleskom jeziku.

Načini provjere znanja: Javna odbrana seminarskog rada

Naziv predmeta		DINAMIČKI INFORMACIJSKI MODELI I FORMALNA GRAMATIKA U ARHITEKTURI				Šifra	01.08.54.
Odgovorni nastavnik		Prof.dr. Rada Čahtarević, dipl.ing.arh.					
Ostali učesnici u nastavi		Prof.dr. Birgul Colakoglu, dipl.ing.arh. School of Architecture, Yildiz Technical University, Istanbul					
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Istraživanje novih pravaca u arhitektonskom projektovanju baziranih na kompjutacijskim metodama, kompleksnim matematičko-geometrijskim modelima i metodama.

Očekivani ishodi učenja:

Savladane teoretske pretpostavke kompleksnijem dinamičkom pristupu prostornom modeliranju, baziranom na informacijskoj ekvivalenciji i reprezentaciji dinamičkih procesa, uz primjenu novih informacijskih modela u arhitekturi.

Razvijanje sposobnosti primjene multidisciplinarnе kombinacije tehnika i znanja potrebnih za rješavanje dizajnerskih problema strukturiranih prema paradigmi problemskog rješavanja putem kompjuterskih alata.

Sadržaj:

Kompleksni dinamički prostorni modeli i kompleksna informacijsko-procesna forma u arhitekturi; Samoorganizirajući i emergentni procesi, interni i eksterni oblik razvojnog procesa kompleksne evolutivne forme; Evolutivni i generativni dizajn u arhitekturi; Gramatika forme; Kompjutacijski dizajn i proizvodne tehnike (CAD/CAM); Kompjutacijski dizajn i Informacijsko modelovanje zgrada –Building information Modeling (BIM)

Literatura:

- Alexiou K., Johnson, J., Zamenopoulos, T., ed., *Embracing Complexity in Design*, Routledge, London, 2010.
 Frazer J., *Evolutionary architecture*, Architectural Association, London, 1995.
 Herr Christiane M., *Generative Architectural Design and Complexity Theory*, International Conference on Generative Art, Politecnico di Milano University, 2002.
 Heylighen F. (1999): "[The Growth of Structural and Functional Complexity during Evolution](http://pespmc1.vub.ac.be/Papers/ComplexityGrowth.html)", in: F. Heylighen, J. Bollen & A. Riegler, *The Evolution of Complexity*, Kluwer Academic, Dordrecht, p. 17-44
 Archer, L.B. (1965) *Systematic Method for Designers*, London: The design Council
 Jones John Christopher, 1992, *Design Methods*, Wiley
 Shiflet, A. 2006, *Introduction to Computational Science: Modelling and Simulation for the Science*, Princeton University Press
 Eastman, C., Teichots, P., Sacks, R., 2008. *BIM Handbook: A Guide to Building Information Modelling*
 AD, March 2013, *Architectural Tectonics*.
 Terzidis K., 2008, *Algorithmic Architecture*, Routledge
 Stiny, G. 2008. *Shape*, MIT Press
 Schodek, D., Bechtold, M., Griggs, J., Kao, K., Steinberg, M., 2005, *Digital Design and Manufacturing: CAD/ CAM Applications in Architecture and Design*, Hoboken, NJ: John Wiley & Sons

Nastavne metode:

Predavanja uz multimedijalne prezentacije, rad u seminaru.

Nastava se u jednom dijelu izvodi i na Engleskom jeziku.

Način provjere znanja:

Javna odbrana seminarskog radak

Naziv predmeta		ULOGA ARHITEKTURE I ARHITEKTONSKOG DISKURSA U KONSTRUIRANJU KULTURNOG IDENTITETA				Šifra	01.08.55.
Odgovorni nastavnik		Prof. dr. Nina Ugljen Ademović, dipl.ing.arh.					
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Razumijevanje važnosti kulturnog identiteta i suvremenih arhitektonskih procesa pri njegovoj izgradnji. Razmatranje kulturnog identiteta kao dinamičnog fenomena, ovisnog o promjenama na socijalnom, političkom, ekonomskom, te cjelokupnom kulturološkom planu. Naučiti valorizirati arhitekturu kroz njen doprinos razvijanju kulturnog identiteta.

Očekivani ishodi učenja:

Očekuje se da studenti nauče pravilno valorizirati suvremeni trenutak u arhitekturi s obzirom na pro-globalna kretanja, te da uz adekvatan arhitektonski diskurs uspostave nepristrasan stav spram odnosa arhitektura - socijalna stvarnost. Također, se očekuje da studenti nauče promatrati arhitekturu i nove tendencije u razvoju njenog izraza kao dio suvremenog trenutka, koji poštuje prošlost, ali je obilježen sadašnjosti i jedino kao takav može otvoriti nove perspektive.

Sadržaj:

Seminar se temelji na razmatranju pojmova: kulturni identitet, mjesto, memorija, kultura, arhitektura - nekad i sad. Kandidati se upoznaju sa različitim stavovima spram pojma kulturnog identiteta i njegovog odraza kroz arhitekturu. Posebno mjesto zauzima razmatranje pojmova "ne-mjesta" i "antropološkog mjesta" kao okosnice pri gradnji ili razgradnji mjesta bogatog kulturnim identitetom. Također, se razmatra nezaobilazan odnos regionalno – univerzalno u svjetlu najnovijih dešavanja u arhitekturi. Zastupljeni su stavovi arhitekata, teoretičara i povjesničara arhitekture, gdje, pomoću brojnih primjera studenti mogu formirati osobne stavove i ponuditi nove ideje.

Literatura:

Colquhoun, A., Collected Essays in Architectural Criticism. Black Dog Publishing, London, UK, 2009
 Forty, A., Words and Buildings, A Vocabulary of Modern Architecture. Thames & Hudson, New York, 2000
 Frampton, K., 1987. Ten points on an Architecture of Regionalism: A Provisional Polemic. V: Canizaro, V.B. (ur.), 2007. Architectural Regionalism. Collected Writings on Place, Identity, Modernity and Tradition. New York: Princeton Architectural Press.
 Giedion, S., 1969: Prostor, vrijeme, arhitektura (Naslov originala: Raum, Zeit, Architektur). Građevinska knjiga, Beograd
 Ghirardo, D., 1996: Architecture After Modernism. Thames and Hudson Ltd.
 Hayes, K. Michael., 1998: Architecture Theory since 1968. CBA, New York
 Herrle, P., Wegerhoff, E., 2008: Architecture and Identity, LIT Verlag Munster
 Ibelings, H., 2002: Supermodernism Architecture in the Age of Globalization. NAI Publishers, Rotterdam
 Jencks, C., 2000: Architecture 2000 and Beyond. Wiley- Academy, West Sussex
 Ugljen-Ademović, N., 2002: Vrednovanje starog i novog - sistematično proučavanje starog da bi se moglo izraditi kreativno novo - magistarski rad. Ljubljana
 Ugljen-Ademović, N., 2007: Dvojnost pristupa problemu integriranja novog u postojeće u arhitektonskom oblikovanju - doktorski rad
 Regionalizam i globalizacija, Arhitektura - stručni i znanstveni časopis UHA-e, 2003.
 ostali stručni arhitektonski časopisi

Nastavne metode:

Nastava se odvija kroz predavanja i konsultacije (grupne ili individualne). Razvijanje kontinuiranog rada kroz stalno učešće kandidata u diskusijama.

Načini provjere znanja:

Provjera znanja vrši se na osnovu kontinuiranog rada, te završnog seminarskog rada i njegove prezentacije.

2. SAVREMENE KONSTRUKCIJE, TEHNOLOGIJA I MENADŽMENT

Naziv predmeta	ARHITEKTONSKO PROGRAMIRANJE				Šifra	01.08.21.	
Odgovorni nastavnik	Doc.dr. Dzenana Bijedić, d.i.a						
Ostali učesnici u nastavi	2 relevantna gostujuća nastavnika (po utvrđivanju termina)						
Godina studija	II	Semestar	II	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Osposobljavanje studenata za izradu detaljnih i utemeljenih arhitektonskih programskih studija kroz ovladavanje programskim metodologijama i tehnikama. Uz upoznavanje sa programskim strategijama arhitektonskog programiranja cilj predmeta je i ovladati procesima koji su ključni pri prikupljanju, organiziranju i pristupu informacijama.

Očekivani ishodi učenja:

Krajnji rezultat procesa osposobljavanja su znanje i kompetentno ovladavanje sljedećim procesima:

Izbor i organizacija programskog tima;

Odabir dokazanih strategija za prikupljanje i organiziranje arhitektonskih podataka;

Evaluacija troškova i budžetiranje;

Formuliranje i izrada upitnika za sve dijelove programerskog procesa;

Određivanje i prenošenje informacija o prioritetima projekata pri usmjeravanju i evaluaciji faze arhitektonskog projektiranja;

Priprema pristupačnih pregleda svih projektantskih problema, programskih ciljeva i koncepata;

Izrada strategija za prevladavanje konfliktata interesa i postizanje kreativnih konsenzusa.

Sadržaj predmeta:

Uvod

Programski tim

Programske strategije

Programski dokument

Alati i tehnika prikupljanja informacija

Programske teorije

Programska evaluacija troškova

Rad na primjeru

Literatura:

Bijedić, Dž., *Arhitektura, Holizam umjesto optimalizacije, Integralni pristup u arhitektonskom stvaralaštvu*, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo, 2012.

Hershberger, R. H., *Architectural Programming And Predesign Manager*, McGraw, 1999;

Kulmin, R., *Architectural Programming - Creative Techniques for Design Professionals*, McGraw Hill, 1995;

Lewis, J.P., *"Fundamentals of Project Management"*, AMACOM, USA, 1997;

Peña, W. M. & Parshall, S. A., *Problem Seeking – An Architectural Programming Premier*, John Wiley and Sons Inc., 2002. ;

Nastavne metode:

Predavanja, diskusije i individualne konsultacije.

Način provjere znanja:

Izrada i odbrana seminarskog rada.

Naziv predmeta	ŽIVOTNI CIKLUS OBJEKTA U TEORIJI I PRAKSI				Šifra	01.08.58.	
Odgovorni nastavnik	Doc.dr. Neran Rustempašić						
Ostali učesnici u nastavi	Gostujući predavač iz oblasti upravljanja projektima						
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema pravilima studiranja trećeg ciklusa studija

Cilj predmeta:

Osnovni cilj predmeta je edukacija studenata u kontekstu savremenih trendova u arhitektonskoj teoriji i praksi koji se odnose na probleme postojećih građevina kroz analiziranje svih faza životnog ciklusa arhitektonskog objekta. Kroz analizu stanja putem jedinstvene metodologije i savremenih tehnologija unaprijediti postojeće stanje u svim važnim aspektima objekta. Dati znanja iz oblasti važeće zakonske regulative i evropskih normi i standarda iz ove oblasti.

Očekivani ishodi učenja:

Sticanje znanja iz područja životnog ciklusa arhitektonskih objekata u svim fazama sa teoretskog aspekta kao i iskustava iz prakse razvijenih zemalja u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Sadržaj:

Postavke problematike u oblasti životnog ciklusa objekata. Teorija životnog ciklusa – Generalni koncepti. Problematika održivosti i vijeka trajanja arhitektonskih objekata. Važeća zakonska regulativa i evropske norme i standardi iz oblasti . Faze životnog ciklusa objekta: predprodukcijaska faza, produkcijaska faza, korištenje i održavanje, upravljanje objektima. Savremeni pristupi produženju vijeka trajanja objekata. Kraj životnog vijeka objekta. Upravljanje građevinskim otpadom. Definiranje elementa modela za procjenu stanja objekata.

Literatura:

Armer G.S.T., „Monitoring and Assessment of Structures”, Spon Press, London, 2001. Taylor & Francis, 2003.
 Berge Bjørn, „The Ecology of Building Materials”, Architectural Press, Oxford, 2000
 Geoff Mays, „Durability of Concrete Structures – Investigation, repair, protection”, Taylor & Francis, London 2003.
 Giudice Fabio, La Rosa Guido, Risitano Antonino, „Product Design for the Environment - A Life Cycle Approach”, CRC Press, Taylor & Francis Group, Florida, 2006.
 Group of authors, “Sustainable Building Tehnical Manual - Green Building Design, Construction, and Operations” Public Technology, Inc. US Green Building Council, Printed in the United States of America, 1996.
 Grupa autora, „Handbook on Life Cycle Assessment-Operational Guide to the ISO Standards”, Kluwer Academic Publishers, New York, 2004.
 International Code Council, INC. „2006 International Building Code” International Code Council, 2006.
 Iselin, Donald G. “The Fourth Dimension in Building : Strategies for Minimizing Obsolescence Studies in Management of Building Technology”, National Academies Press, Washington, D.C. 1993.
 McDonough William & Braungart Michael, „Cradle to Cradle – Remaking the Way We Make Things”, Nort Point Press, New York, 2002.
 Munier Nolberto, „Introduction to Sustainability- Road to a Better Future”, Published by Springer, Dordrecht, The Netherlands, 2005.
 Preiser F.E. Wolfgang, „Assessing Building Performance”, Elsevier Butterworth-Heinemann, Burlington, 2005.
 Ransom W.H., “Building Failures - Diagnosis and Avoidance”, Spon Press, 1987, Taylor & Francis e-Library, 2005.
 Rustempašić N. "Definiranje i modeliranje životnog ciklusa arhitektonskih objekata", doktorska disertacija Arhitektonski fakultet, Sarajevo, 2010.
 Durmišević Elma, Transformable Building Structures, Design for disassembly as a way to introduce sustainable engineering to building design & construction, Doctoral Thesis, Technische Universiteit Delft, 2006.
 Mulavdić Esad, „Kompromisni izbor materijala, konstrukcija i postupaka građenja stambenog objekta optimalizacijom energije na principima održivog razvoja" doktorska disertacija, Građevinski fakultet Sarajevo, Sarajevo, 2003.
 Grupa autora, „Smjernice za zbrinjavanje građevinskog otpada, Federalno ministarstvo prostornog uređenja“, Sarajevo, 2009.
 Normativi: direktive, standardi, zakoni, uredbе, pravilnici i smjernice (EU i domaći)

Nastavne metode:

Predavanja uz prezentaciju sa interaktivnim učešćem studenata

Načini provjere znanja:

Izrada seminarskog rada na zadatu temu uz usmenu prezentaciju i diskusiju o radu. Rad se predaje u printanoj i digitalnoj formi i prezentacijom u digitalnoj formi.

Naziv predmeta		LAKE NOSIVE KONSTRUKCIJE				Šifra	01.08.59.
Odgovorni nastavnik		Doc. dr Slađana Miljanović, dipl.ing.građ.					
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta		ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Odslušani predmeti prve godine studija.

Cilj predmeta:

Sticanje i unapređivanje znanja vezanih za istraživanje i primjenu savremenih nosivih struktura i materijala u oblasti konceptualnog dizajna s ciljem optimizacije potrošnje materijala.

Očekivani ishodi učenja:

Savladavanjem materije iz oblasti ovog predmeta, sa detaljnim prikazom metodologije istraživanja na teoretskim i eksperimentalnim osnovama, kandidati stiču stručne i naučne sposobnosti za dalja istraživanja iz oblasti strukturnog konceptualnog dizajna.

Sadržaj:

1. Razvoj savremenih nosivih sistema. Spregnuti, hibridni i prednapregnuti sistemi. Razvoj i podjela hibridnih i prednapregnutih sistema. Dosadašnja istraživanja prednapregnutih hibridnih sistema. 2. Strukturni konceptualni dizajn. Nosivi sistemi od linijskih elemenata. Princip minimalnog utroška energije (od kontinuuma do štapnog sistema). Eksperimentalna istraživanja forma- sila-masa. 3. Krutost nosivog sistema. Konstalacije hibridnih sistema tipa podupirala. Ponašanje sistema i preraspodjela opterećenja. Teorija sajli. Krutost hibridnog sistema. Ponašanje pod opterećenjem. Presječne sile i deformacije po teoriji II reda. 4. Parametarska analiza sa aspekta nosivosti hibridnih sistema - prema (Wagner, Schl 172/13-1). Uporedna analiza hibridnih sistema beton-čelik, čelik-čelik i drvo-čelik. Parametarska analiza sa aspekta deformabilnosti hibridnih sistema - prema (Dietz, 2008). Uporedna analiza hibridnih sistema različitih konstalacija i materijalizacija. 5. Sistemi prednapreznja. Efekti prednapreznja. Materijali. Primjena prednapreznja u hibridnim sistemima. Izbor optimalne konstalacije hibridnog sistema . 6. Analiza parametara prednapregnutih hibridnih sistema LLD-čelik različitih konstalacija – prema (Miljanović, 2012). Krutosti sistema. Granične vrijednosti parametara. 7. Efektivna sila prednapreznja. Povećanje nosivosti i smanjenje deformabilnosti prednapreznjem. Uticaj promjene vlažnosti i temperature. 8. Eksperimentalna istraživanja (računski i eksperimentalni modeli, geometrijske karakteristike)– prema (Bohannon, 1964) i (Miljanović, 2012). Uporedna analiza rezultata teorijskog i eksperimentalnog istraživanja. 9. Savremeni laki nosivi sistemi. Zaviseni sistemi, krute mrežaste forme, tensegrity, zig-zag forme, tensairity, adaptabilni sistemi. 10. Primjena savremenih materijala (staklo, vještačka vlakna, prirodna vlakna, bambus).

Literatura:

Conceptual Design of Structures. (Volume I – Methodology; Volume II- Case Studies). Stuttgart: E.Kurz and Co.,(1996); Dietz, M., *Das Verhalten hybrider Tragsstrukturen unter Einfluss der Variation der System- und Materijalsteifigkeiten - doctoral dissertation*. Fakultät für Architektur der Technischen Universität Darmstadt, (2008); Furst, A. M. *Versuche an Tragern mit Unterspannung aus vorgefertigten, vorgespannten Betonzuggliedern.*, Institut für Baustatik und Konstruktion Eidgenössische Technische Hochschule Zurich, (1999); Kleinhanss, K., *Weitgespannte Flachentragwerke-SFB 64*. Dusseldorf: Werner-Verlag, (1973); Luchsinger, R., *Adaptable Tensairity*. Eindhoven: International Conference on Adaptable Building Structures. (2006).; Marti, P. F., *Neue Konzepte für unterspannte Brücken. Externe Vorspannung und Segmentbauweise*, Zurich: Ernst und Sohn, (1998); Mathur, V., *Composite Materials from Local Resources. Construction and Building Materials*, (2006); **Miljanović, S., *Primjena eksternog prednapreznja lijepljenih lameliranih nosača u realnim uslovima-doktorska disertacija***. Sarajevo: Arhitektonski fakultet Univerziteta u Sarajevu, (2012); Ofner, R., *Leichtbau und Glasbau*. Graz: TU Graz - IBK (Fachbereich Ingenieurbaugunst), (2007); Schlaich, J. B., *Leicht Weit - Light Structures*. Stuttgart: Prestel, (2003).; Sobek, W. T. *Adaptive and Lightweight.*, International Conference on Adaptable Building Structures, Eindhoven, Netherland: TU/e (2006); **Universität Stuttgart Institut für Leichtbau Entwerfen und Konstruieren, *Unterspannte Brücke, U Weiterführende Bemessung und Konstruktion von Tragwerken A (K 4.1)***, Stuttgart. (2003); **Wagner, R. K. (Schl 172/13-1). *Hybride Tragwerke (Die logische Erfassung entwurfsrelevanter Faktoren: Geometrie-Funktion-Last-Auflager-Werkstoff-Form)***. Stuttgart: Institut für Massivbau; **Adaptable Architecture (IL 14), Experiments**, Institut für Leichte Flachentragwerke, Stuttgart, (1975); **Form-Force-Mass (IL 25)**, Institut für Leichte Flachentragwerke, Stuttgart, (1990).

Nastavne metode:

Studijski program sastoji se od predavanja i istraživačkog rada kandidata, koji podrazumijeva izradu seminarskog rada sa primjenom metoda teorijske i numeričke analize lakih nosivih struktura.

Načini provjere znanja:

Učešće u nastavi i pohađanje predavanja 10%, odbrana seminarskog rada 90%

3. URBANIZAM I PROSTORNO PLANIRANJE

Naziv predmeta	PRINCIPI ODRŽIVOG – BIOKLIMATSKOG URBANIZMA				Šifra	01.08.45.	
Odgovorni nastavnik	Prof. dr Denis Zvizdić. dipl.ing.arh.						
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Odslušani predmeti prve godine studija.

Cilj predmeta:

Upoznavanje sa općim referentni okvirom i sticanje znanja za: razumijevanje pojmova ambijentalne interakcije i ambijentalnih rizika; teritorijalne analize i posljedica urbanizacije na prirodnu sredinu; razumijevanje ciklusa urbanih ekosistema i njihovih ekoloških „otisaka“; definiranje indikatora i praktičnu primjenu kriterija održivog urbanizma (grada); evaluiranje značaja interakcije između prirodnog i izgrađenog okoliša; kao i principa urbanističkog planiranja zasnovanog na bioklimatskim strategijama i načelima održivosti.

Očekivani ishodi učenja:

Uspješni kandidati, će po ispunjenim zahtjevima predmeta steći slijedeće: razumijevanje pojma kapaciteta (limita) okoliša, tj. prostora, razumijevanje obaveznosti harmonizacije prirodnog i izgrađenog okoliša; razumijevanje procesa i uzroka: rasta i razvoja – stagnacije – dekadencije: kompaktni ili disperzivni grad; Stjecanje kompetencija za primjenu koncepta efikasnijeg i prilagodljivijeg planiranja i upravljanja materijalnim i energetskim (teritorijalnim) resursima na principima bioklimatskog urbanizma kao ključnim instrumentima u postizanju boljeg kvaliteta življenja, uštede energije, sprečavanja degradacije i zagađivanja čovjekovog okoliša i očuvanja prirodne sredine (resursa).

Sadržaj:

Opći referentni okvir (održivog) urbanog razvoja u BiH i Evropskoj Uniji; Definiiranje problema odnosno posljedica urbanizacije – urbane dijagnoze; Urbanističko planiranje kao integrativni okvir za ekonomske, socijalne, okolišne i prostorne aspekte održivog razvoja; Definiiranje politika, preporuka i intervencija (Agende, Povelje, Sporazumi, Akcioni planovi, Direktive, ...). Urbani ekosistem; Ciklusi urbanog ekosistema (atmosferski, hidrološki, klimatski, organski, energetski itd) ; Limiti kapaciteta prirodnog okoliša u prihvatanju izgrađenog okoliša; Ekološki „otisci“; Kompaktni ili disperzivni (urbani razvoj) grad. Teritorijalna analiza, integracijske komponente i ambijentalno planiranje; Vrednovanje klimatskih i ambijentalnih karakteristika kao baznih osnova za definiiranje urbanog modela kao instrumenta za postizanje ravnoteže između prirodnog i izgrađenog okoliša; Principi održivog – bioklimatskog urbanizma. Principi urbanog dizajna bazirani na kriterijima bioklimatskog pristupa u korištenju prostora; Razumijevanje lokacije (prirodne i urbane datosti): preporuke i smjernice za urbani dizajn; Geomorfološke karakteristike u funkciji održivog urbanog planiranja; Usklađenost urbanog dizajna sa klimatskim osobinama podneblja; Valorizacija ukupnih ambijentalnih interakcija – urbane paradigme, preporuke i smjernice za postizanje održivog urbanog dizajna kao garanta dugoročno održive harmonizacije prirodnog i izgrađenog okoliša.

Literatura:

- Bašić, A.: „Budućnost gradova – grad za život“, „Okoliš“, No.99, 2000.
Elin, N.: „Postmoderni urbanizam“, Orion Art, Beograd, 2002.
Hall, P.&Pfeiffer, U.: „Urban future 21 – a Global Agenda for XXI Century Cities“, London, 2000.
Keiner, M.: „Sustainable Development and Urban Management in Developing Countries“, Heidelberg and Berlin, 2004.
Kelemen-Pepeonik, V. „Evropska kampanja za održive gradove i mjesta“, „Okoliš“, No. 85., 1998.
Madanipour, A.: „design of Urban Space“, West Sussex, England, 1996.
Mestre, J.&Bercedo, I. : „Prostorno približavanje u dva čina“, Zagreb, 2003.
Miller, T.G.: „Living in Environment“, Thomson Brooks., 2004.
Milutinović, S.: „Urbanizacija i održivi razvoj“, Niš, 2006.,
Papanek, V.: „Design for the Real World, Human Ecology and Social Change“, Academy Chicago Publishers, Chicago, USA, 2000.
Radosavljević, J.: „Urbana ekologija i prostorno planiranje“, Niš, 2008.
Vresk, M.: „Grad i urbanizacija“, školska knjiga, Zagreb, 2002.
Wong, C.: „Indicators for Urban and Regional Planning“, NY, USA, 2006.
„Berlin Declaration on the Urban Future“ – BDUF – Svjetska konferencija o budućnosti gradova, Berlin, 2000.
Istanbul + 5, „Declaration on Cities and other Settlements in the New Milenium“, Habitat Agenda, NY, 2001.
Living Together in Harmony with Nature, Architecture for a New Age, www. stratosphere.org
„Povelja evropskih gradova i mjesta o održivosti“ – Evropska konferencija o održivim gradovima i mjestima, Aalborg, Danska, 1994.
European Commission: „Green Paper on the Urban Environment“, Brussels, 1990.

Nastavne metode: Predavanja, diskusije i individualne konsultacije.

Načini provjere znanja: Individualni zadatak i usmena odbrana.

Naziv predmeta		KA ZELEKOM GRADU				Šifra	01.08.60.
Odgovorni nastavnik		Prof. dr Denis Zvizdić. dipl.ing.arh.					
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Odslušani predmeti prve godine studija.

Cilj predmeta:

Upoznavanje sa općim referentni okvirom i sticanje znanja za: razumijevanje posljedica urbanizacije na zdrav život i prirodnu sredinu; definiranje indikatora i praktičnu primjenu načela „zelenog planiranja“ kao integralnog dijela urbanog planiranja; analizu negativnih posljedica primjene principa „ekonomike urbanog zemljišta“ i valoriziranje pozitivnih interakcijski veza između prirodnog i izgrađenog okoliša; dizajniranje prostora i njegove fizičke strukture u skladu sa bioklimatskim varijablama i socio-društenim datostima.

Očekivani ishodi učenja:

razumijevanje metodologije planske regulacije izgrađenoga okoliša kako ne bi došlo do prekoračenja kapaciteta prostora kao prirodno i resursno ograničene veličine - razumijevanja prirodnih procesa i „urođene podobnosti“ za određenu namjenu svakoga dijela tretiranoga prostora; razumijevanje obaveznosti harmonizacije prirodnog i izgrađenog okoliša u cilju dizajniranja fizičkog okruženja prilagođenog za humanu egzistenciju; razumijevanje forme ljudskog naselja kao simbioze prirodnog i izgrađenog okoliša kroz primjenu koncepta bioklimatskog-zelenog planiranja i upravljanja teritorijalnim (materijalnim i energetske) resursima kao ključnim instrumentima u postizanju urbanog komfora, ambijentalne ljepote (u ljepoti arhitektonskog formiranja fizičke strukture), boljeg kvaliteta življenja, optimizaciji ljudskog potencijala, jednakim mogućnostima pristupa osnovnim uslugama i javnom prostoru, efikasnom korištenju resursa, uštede energije, mobilnosti i kompaktnosti zajednice.

Sadržaj:

Zeleni grad: opći referentni okvir - evolucija razvoja (od monofunkcionalnih ka polifunkcionalnim - od industrijskog ka zelenom gradu), načela „zelenog planiranja“, principi i smjernice bioklimatske - zelene regulacije urbanog prostora; seminarski rad br. 1: Eko otisak – eko index grada; (indikator: CO2, energija, voda, zrak, otpad, fizička suprastruktura, korištenje zemljišta, transport, okolišni menadžment).
 Zelene ulice – mobilnost: pješaci – biciklisti – javni prijevoz – automobili; seminarski rad br. 2: Case study – referentni primjer primjene „zelenih principa“ u planiranju pješačkog, biciklističkog, javnog i kolskog saobraćaja.
 Zelene zgrade: harmonizacija prirodnog i izgrađenog okoliša – zeleni krovovi – zelene fasade – energetska efikasnost; seminarski rad br. 3: Case study - referentni primjer primjene „zelenih principa“ u planiranju objekata u skladu sa mikroklimatskim i prirodnim datostima prostora.
 Zeleno susjedstvo: grad i priroda – grad aktivnih i zadovoljnih stanovnika – javni prostori - zelene površine – rekreativne zone; seminarski rad br. 4: Case study - referentni primjer u planiranju mreže gradskih otvorenih prostora - gradskog zelenila.
 Zeleni menadžment: legislativni okvir za primjenu načela i principa „zelenog“ planiranja i projektiranja, direktive, pravilnici; seminarski rad br. 5: referentni primjer: EU Direktive u oblasti samoodrživog razvoja gradova.

Literatura:

Baird, V. :“Green Cities“; New Internationalist, Issue 313, 1999.
 Bašić, A.: „Budućnost gradova – grad za život“; „Okoliš“, No.99, 2000.
 Driskell, D.: „Creating Better Cities with Children and Youth: A Manual for Participation“. London/Paris: Earthscan Publications/UNESCO. 2002.
 Gordon, D., „Green Cities“: Ecologically Sound Approaches to Urban Space. Second Printing. Consortium Book Sales and Distribution. 1996
 Elin, N.: „Postmoderni urbanizam“, Orion Art, Beograd, 2002.
 Hall, P.&Pfeiffer, U.:“Urban future 21 – a Global Agenda for XXI Century Cities“, London, 2000.
 Hart, R.: „Children’s Participation“: The Theory and Practice of Involving Young Citizens in Community Development and Environmental Care. Earthscan Publications. 1997.
 Kemmis, D.; „Community and the Politics of Place“. University of Oklahoma Press: Norman, Oklahoma. 1990.
 Keiner, M.: „Sustainable Development and Urban Management in Developing Countries“, Heidelberg and Berlin, 2004.
 Kelemen-Pepeonik, V. „Evropska kampanja za održive gradove i mjesta“, „Okoliš“, No. 85., 1998.
 Madanipour, A.: „design of Urban Space“, West Sussex, England, 1996.
 Mega, V. (1999). The Participatory City: Innovations in the European Union. The Scout Report for Social Sciences Selection, Volume 2, 11. 2005.
 Miller, T.G.:“Living in Environment“, Thomson Brooks,, 2004.
 Milutinović, S.: „Urbanizacija i održivi razvoj“, Niš, 2006.,
 Orr, D. W.; „Earth in Mind: On Education, Environment, and the Human Prospect“. Island Press: Washington, D. C. 1994.
 Papanek, V.: „Design for the Real World, Human Ecology and Social Change“, Academy Chicago Publishers, Chicago, USA, 2000.
 Radosavljević, J.: „Urbana ekologija i prostorno planiranje“, Niš, 2008.
 UNESCO (Interdisciplinary Symposium on Man’s Role in Changing the Environment: Final Report). Helsinki: UNESCO. 1970.
 Vresk, M.: „Grad i urbanizacija“, školska knjiga, Zagreb, 2002.
 Wong, C.: „Indicators for Urban and Regional Planning“, NY, USA, 2006.
 „Berlin Declaration on the Urban Future“ – BDUF – Svjetska konferencija o budućnosti gradova, Berlin, 2000.
 Istanbul + 5, „Declaration on Cities and other Settlements in the New Milenium“, Habitat Agenda, NY, 2001.
 „Povelja evropskih gradova i mjesta o održivosti“ – Evropska konferencija o održivim gradovima i mjestima, Aalborg, Danska, 1994.
 European Commission:“Green Paper on the Urban Environment“, Brussels, 1990.

Nastavne metode: Predavanja, diskusije i individualne konsultacije.

Načini provjere znanja: Individualni zadatak i usmena odbrana.

Naziv predmeta		FENOMENOLOGIJA URBANOG PROSTORA				Šifra	01.08.61.
Odgovorni nastavnik		Doc. dr. Jasenka Čakarić					
Ostali učesnici u nastavi		Po potrebi					
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Upoznavanje polaznika s načinima sinteznog sagledavanja urbane teorije i njene primjene u praksi, a kroz razumijevanje kulturološko-umjetničkih, filozofskih, fenomenoloških i praktičnih saznanja o valorizaciji i globalnoj suštini oblikovanja i transformacija čovjekove neposredne (urbane) okoline.

Očekivani ishodi učenja:

Sposobnost određivanja odgovarajućih teorija, koncepcija i metoda istraživanja, kao i načina njihove konkretne primjene u praksi
Sposobnost komponentne analize urbanog prostora (međuvisnosti uzroka problema i procesa (re)dizajna fizičke strukture, okolinskih uticaja i smjernica održivog razvoja)

Sadržaj:

Urbanizam i komunikacija (urbana semiotika: prostorni poticaji čovjekovom kretanju, posljedice komuniciranja);
Urbana matrica (karakter, determinizam, historijski kod ideje, fenomenologija);
Kontekstualizam transformacija (teorijske odrednice, (pre)strukturalizacija izgrađenog prostora, estetski i perceptivni aspekti promjena-redizajna, prostorna transparentnost);
Fenomenologija mjesta (kontekstualizam *genius loci*-ja);
Socio-idejna identifikacija čovjeka i (transformisanog) urbanog prostora (društvena participacija u promjenama);

Literatura:

Cullen, Gordon (1971), *Gradski pejzaž*, Beograd: Građevinska knjiga
Čakarić, Jasenka (2012), *Semantika transformacija urbo-vodnih konteksta*, Sarajevo: Mas Media d.o.o.
Kostof, Spiro (1995), *A History of Architecture. Settings and Rituals*, New York: Oxford University Press, Inc.
Kostof, Spiro (2001), *The City Shaped. Urban Patterns and Meanings Trough History*, London: Thames&Hudson
Krier, Rob (1999), *Gradski prostor u teoriji i praksi*, Beograd: Građevinska knjiga
Lynch, Kevin (1974), *Slika jednog grada*, Beograd: Građevinska knjiga
Marinović-Uzelac, Ante (1989), *Teorija namjene površina u urbanizmu*, Zagreb: Tehnička knjiga
Mumford, Lewis (2010), *Kultura gradova*, Novi Sad: Mediterran Publishing
Norberg-Schulz, Christian (2009), *Intencije u arhitekturi*, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk
Norberg-Schulz, Christian (1979), *Genius loci*, London: AE
Radović, Ranko (2003), *Forma grada; Osnove, teorija i praksa*, Novi Sad: Stylos i Beograd: Orion Art

Nastavne metode:

Predavanja; Rad u seminaru; Izrada seminarskog rada.

Načini provjere znanja:

Diskusija u seminaru; Izlaganje i odbrana seminarskog rada;

Naziv predmeta	PREMA OPRAVDANOJ URBANOJ FORMI				Šifra	01.08.44.	
Odgovorni nastavnik	Doc. dr Nihad H. Čengić						
Ostali učesnici u nastavi	Prof. emer. Vlasta-Jelena Žuljić						
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Razvoj svijesti o ulozi urbane forme u razvoju opravdanog savremenog grada, te razvoj sposobnosti analize i sinteze urbane forme, kao integrisane pojave koja objedinjuje: fizičku pojavnost, procese i estetiku urbane sredine.

Očekivani ishodi učenja:

Razumijevanje odnosa između ljudi i objekata i između objekata i njihove okoline i potrebe da se objekti i prostori između njih povezuju sa ljudskim potrebama i mjerilom;
Sposobnost ocjenjivanja dokaza i izvlačenja odgovarajućih zaključaka.
Sposobnost upotrebe internet izvora

Sadržaj:

- (a) Urbana mreža i urbani sustav
 - Regionalno planiranje - Regije i regionalni centri
 - Metropole i metropolitanska područja
 - Urbani koridori:
 - Linearni način naseljavanja
 - Linearni grad (teorija i praksa)
 - Konurbacije (teorija i praksa)
- (b) Urbana forma i urbani procesi;
 - Razvoj urbane forme od kraja XIX vijeka;
 - Savremena urbana forma
 - Disperzija i nova centralizacija;
 - Metode u urbanom planiranju

Literatura:

Adolphson, Marcus and Folke Snickars (2003) "On Analysing Changes in Urban Form - Some Theoretical and Methodological Issues", Department of Infrastructure Royal Institute of Technology Stockholm. <http://www.jyu.fi/ersa2003/cdrom/papers/469.pdf>

Anderson, P. William, Kanaroglou, S. Pavlos and Miller J. Eric (1996) "Urban Form, Energy and the Environment: A Review of Issues, Evidence and Policy", *Urban studies* 33 (1): 7-36.

Audirac, Ivonne (2005) "Information Technology and Urban Form: Challenges to Smart Growth". *International Regional Science Review* 28 (2): 119-145.

Gehl, Jan and Lars Gemzøe (2001) "Winning Back the Cities - the European Experience", Walking the 21st Century: 20 - 22 February 2001. Perth, Western Australia, 113-122. http://www.dpi.wa.gov.au/mediaFiles/walking_21centconf01keypaper_gehl.pdf

Hanson, Brian and Samir Younés (2001) "Reuniting Urban Form and Urban Process: The Prince of Wales's Urban Design Task Force", *Journal of Urban Design* 6 (2): 185-210.

Lee, Sang Hyup (2003) "A New Urban Form and its Innovative Transportation Strategy to Accommodate Urban Growth". *Transportation Planning and Technology* 26 (5): 361-375.

Martinotti, Guido (1996) "Four Populations: Human Settlements and Social Morphology in Contemporary Metropolis" *Academia Europaea, European Review* 4: 1-21.

Moudon, Anne Vernez (1997) "Urban morphology as an emerging interdisciplinary field", *Urban Morphology* 1: 3-10

Nastavne metode:

Predavanja, grupna i individualna diskusija; Rad studenta pod nadzorom; Samostalni rad studenta bez nadzora;

Načini provjere znanja:

Diskusija u seminaru; Izlaganje i odbrana seminarskog rada

Naziv predmeta		KRITIKA URBANIH POJAVNOSTI I PROCESA U KONTEKSTU TRANZICIJE, GLOBALIZACIJE I INTERNACIONALIZACIJE				Šifra	01.08.27.
Odgovorni nastavnik		Doc. dr Nihad H. Čengić					
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Zadnju deceniju XX vijeka obilježio je početak jedne vrlo zanimljive faze u razvoju prostora i pitanja uloge planiranja tog istog prostora. Cilj predmeta je razvijanje svijesti o pritiscima procesa tranzicije kroz kritičku analizu urbanih pojava i procesa, te razvoj sposobnosti procjene prirode budućih kretanja u urbanizmu.

Očekivani ishodi učenja:

Građenje sposobni za kritičku analizu, ocjenu i sintezu novih i kompleksnih ideja;
Sposobnost ocjenjivanja dokaza i izvlačenja odgovarajućih zaključaka;
sposobnost pisanja na vlastitom jeziku, koristeći tačno razne vrste arhitektonske literature;
sposobnost upotrebe Internet izvora

Sadržaj:

Definisanje i elementi kritičke analize;
Ontologija i epistemologija savremenog grada;
Kriteriji za identifikovanje urbanih pojava i procesa;
Javni i privatni domen u procesu tranzicije – planiranje i samoorganizacija
Kapitalistički grad i socijalistički grad;
Metod "Istraživanje kroz planiranje" (studija slučaja)

Literatura:

Giddings, Bob (1998) "Urban Restoration and Sustainable Development In British City Centres", *Proceedings of the International Conference on Sustainable Development and Spatial Planning in the European Territory*, National Technical University of Athens May 1999. http://www.sustainable-cities.org.uk/db_docs/urbrestorex.pdf [19.01.2008.]
Houtzager, Peter *et al.* (2002) "Rights, Representation and the Poor: Comparisons Across Latin America and India", *Development Studies Institute*, London, Working Paper Series, No. 02-31
Sassen, Saskia (1998) *Globalization and Its Discontent*, New York: The New Press
Stiglitz, Joseph E. (2003) "Ethics, Market and Government Failure, and Globalization", paper presented to the *Vatican Conference at the Ninth Plenary Session of the Pontifical Academy of Social Sciences*, Casina Pio IV, 2-6 May 2003.
Stiglitz, Joseph E. (2006) *Making Globalization Work*, New York, London: W.W. Norton & Company

Nastavne metode:

Predavanja i diskusija; Rad studenta pod nadzorom; Samostalni rad studenta sa malim nadzorom.

Načini provjere znanja:

Diskusija u seminaru; Izlaganje i odbrana studije slučaja;

Naziv predmeta	SAVREMENA URBANA ANTROPOLOGIJA				Šifra	01.08.62.	
Odgovorni nastavnik	Prof. dr Mirza Hasan Ćeman						
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduoslovi za pristup predmetu: Prema Pravilima studiranja

Cilj predmeta:

Upoznavanje studenata s naučnim / znanstvenim disciplinama: antropologija, urbana sociologija i urbana antropologija, te s osnovnim odlikama razvoja, života, društvene strukture i društvenih procesa u savremenim naseljima urbanog tipa.

Očekivani ishodi učenja:

Razumijevanje razvoja, tipologije, sadržaja, funkcija, strukture, topografije, života i društvenih procesa u naseljima urbanog tipa u savremeno doba.

Sadržaj:

Naselja urbanog tipa promatraju se kroz više aspekata i u okviru različitih konteksta. Ti su: Fenomen grada i njegovi pojavi oblici – tipovi grada, Konteksti / aspekti promatranja i istraživanja grada, Organsko i plansko utemeljenje i razvijanje grada, Oblici grada – tipovi, Prirodna "infrastruktura" – prirodni faktori / činitelji i principi ustroja i razvoja urbanih naselja - *Genius loci*, Temeljna infrastruktura za utemeljenje i daljnji razvoj naselja urbanog tipa, Urbana morfologija – urbana struktura, Urbani procesi – društvena i kulturalna pozadina uobličjenja urbanog prostora, Urbane manifestacije = urbana (p)ostvarenja: historijski, prostorni i dr. konteksti, Urbs, urbanitet, urbani procesi i urbanizacija u visoko razvijenim zemljama (SAD i europske zemlje) – Kapitalizam i (post ?) modernost u gradovima - odlike, problemi i izazovi rješavanja istih, Urbs, urbanitet, urbani procesi i urbanizacija u visoko razvijenim zemljama, Urbs, urbanitet, urbani procesi i urbanizacija u bivšim socijalističkim zemljama, Urbs, urbanitet i urbanizacija u nerazvijenim zemljama i zemljama u razvoju, Urbana društvena struktura (= društvena struktura grada), Socijalni aspekti urbanog života, Urbane vrijednosti, Urbana kultura – globalna gradska kultura, Samoprojekcija grada, Urbane bolesti, Urbana vlast (vlada), Urbani management, Urbs, urbanitet i globalizacija, Municipalno ili urbano inženjerstvo socijalnog tipa, Kriza i nestajanje grada.

Literatura:

- Adams, Robert McC., Rene Millon, and Pedro Armillas
 Urban Revolution. In International Encyclopedia of the Social Sciences 16. David L. Sills, ed. New York: The McMillan Company & Free Press.
 Basham, Richard. *Urban Anthropology, The Cross-Cultural Study of Complex Societies*. Palo Alto, CA: Mayfield Publishing Company, 1978.
 Breitborde, Lawrence B, Irene Glasser, eds. *Urban Anthropology in the 1990's: A Collection of Syllabi and an Extensive Bibliography*. Washington D.C.: Society for Urban Anthropology; American Anthropological Association. 1996
 Childe, V. Gordon. "The Urban Revolution." *Town Planning Review* 21 (1950),3-17.
 Eames, Edwin - Judith Granich Goode. *Anthropology of the City, An Introduction to Urban Anthropology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. 1977.
 Fox, Richard G. *Urban Anthropology. Cities in their Cultural Settings*. Prentice-Hall. 1977.
 Gmelch, George. *Urban Life: Readings in the Anthropology of the City*. 4th ed. Waveland Press, 2002.
 Gulick, John. *Urban Anthropology*. In *Handbook of Social and Cultural Anthropology*. John J. Honigman, ed. Chicago: Rand McNally & Co.. 1973
 Gutkind, Peter, C. W. *Bibliography on Urban Anthropology*. In *Urban Anthropology. Cross-Cultural Studies of Urbanization*. Aidan Southall, ed. 1973, Pp. 425-89. London and New York: Oxford University Press.
 Kemper, Robert V., Jack Rollwagen. *Urban Anthropology*. In *Encyclopedia of Cultural Anthropology*. Ember, Melvin, David Levinson, eds. Lakeville: American Reference Publishing. 1995
 Low, Setha. *Theorizing the City: The New Urban Anthropology Reader*. Rutgers University Press, 2005.
 Morgan, Lewis, *Ancient Society, or Researches in the Lines of Human Progress from Savagery through Barbarism to Civilization*. MacMillan & Company, London,1877. Download sa: <http://www.marxists.org/reference/archive/morgan-lewis/ancient-society/>
 Rollwagen, Jack R. *Urban Anthropology (The Journal). A Personal History*. In *Urban Anthropology and Studies of Cultural Systems and World Economic Development*. 1991, 20: 200-11.
 Sanjek, Roger. *Urban Anthropology in the 1980's: A World View*. In *Annual Review of Anthropology* 1990, 19: 151-86. Urban Studies Information Guide Series. Detroit: Gale Research Company.
 Spahić, Besim. *Imidž grada : uvod u marketinsko promišljanje grada kao proizvoda*. Izdavač: Medjunarodni centar za mir. Sarajevo, 2001.
 Tylor, Edward Burnett. *Primitive Society*. New York: Harper & Row. 1958 [1871].
 Ulf Hannerz, *Exploring the City. Inquiries toward an Urban Anthropology*. New York and Guildford, Surrey: Columbia University Press, 1980. x + 378 pp. Bibliography.
 Veber, Maks. "Grad." U: Maks Veber, *Privreda i društvo I-II*, , Prosveta Beograd 1976, biblioteka Karijatide, 717 str + 499 str.
 Wirth, Louis. "Urbanism as a way of life." U: *The American Journal of Sociology*, Vol. 44, No. 1, (Jul., 1938), pp. 1-24 Published by: The University of Chicago Press. Download sa: <http://www.jstor.org/stable/2768119?origin=JSTOR-pdf>

Nastavne metode: Verbalne, vizualne i praktične metode rada.

Načini provjere znanja: Pismen / Usmeno

4. ZAŠTITA GRADITELJSKE BAŠTINE

Naziv predmeta	MANAGEMENT GRADITELJSKOG NASLJEĐA				Šifra	01.08.42.	
Odgovorni nastavnik	Profesor Dr. Amir Pašić, dia						
Ostali učesnici u nastavi	Dr. Stefano Bianca, Chairman, Aga Khan Trust for Culture Francesco Bandarin, Ass. Director General UNESCO, Director World Heritage Centre; Dr. Mounir Bouchenaki, former Director-General, ICCROM, Rome; Prof. Daniel Pini, University of Ferrara, Italy, Dr, Lana Kudumović,...						
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema pravilima studiranja trećeg ciklusa studija

Cilj predmeta:

Upoznavanje sa savremenim svjetskim kretanjima u oblasti očuvanja graditeljskog nasljeđa posebno sa komponentama management plana, sa fokusom na praktičnu stranu njegove izrade.

Očekivani rezultati nastavnog procesa i kompetencije:

Sticanje znanja neophodnog za aktivno učešće u izradi management planova-osnove za očuvanje graditeljskog nasljeđa prema internacionalnim standardima.

Predmetna oblast daje brojne pogodnosti za izradu doktorske disertacije

Sadržaj predmeta:

Uvod: kulturno nasljeđe na listi UNESCO-a

Očuvanje i lekcije iz historije: ključni historijska zbivanja koja su uticala na stvaranje, očuvanje odnosno uništavanje graditeljskog nasljeđa

Uporedna analiza stanja 17 gradova sa Svjetske liste nasljeđa (Brugge, Carr cassone, Cracow, Dubrovnik, Granada, Istanbul, Jerusalem, Kotor, Lijiang, Mostar, Prague, Salvador de Bahia, Rhodes, Samarkand, Saframbolu, Split, Venecija)

Management historijskih gradova u Bosni i Hercegovini: Mostar, Sarajevo, Jajce, Počitelj

Četiri komponente management plana: upravljanje, finansiranje, planska dokumentacija i implementacija; smjernice za izradu management plan

Literatura:

- 230 relevantnih publikacija u digitalnom formatu biće dostupno studentima
- internet publikacije UNESCO-a, ICCROM-a, Fondacije Aga Khan, World Monument Fund-a i drugih međunarodnih organizacija
- Nominacijski dossier Starog grada u Mostaru (2005)

Nastavne metode:

Predavanja sa digitalnim prezentacijama; Panel diskusije; Individualni i timski istraživački rad

Sva predavanja biće dostupna na Engleskom jeziku

Način provjere znanja:

Prisustvo na nastavi 10%; Test-prezentacija 30%; Seminarski rad 60%.

Naziv predmeta		ISLAMSKA ARHITEKTURA				Šifra	01.08.26.
Odgovorni nastavnik		Profesor Dr. Amir Pašić, dia					
Ostali učesnici u nastavi		Dr. Aida Idrizbegović, AFS, Dr Stefano Bianca, Presj., Aga Khan CS, Prof. Daniele Pini, University of Ferrara, Prof. Hasan Uddin Khan, Roger Williams University, Prof. Ibrahim Numan, SMFV University, Istanbul ,Prof. Attilio Petruccioli, Qatar University					
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema pravilima studiranja trećeg ciklusa studija

Cilj predmeta:

Proširenje znanja o Islamskoj arhitekturi sa fokusiranjem na njene osnovne komponente u prostoru kroz različite historijske periode.

Očekivani rezultati nastavnog procesa i kompetencije:

Doprinos studiranju Islamske arhitekture putem elaboriranja manje istraženih tema
Predmetna oblast daje brojne pogodnosti za izradu doktorske disertacije

Sadržaj predmeta:

Uvod: Regionalne karakteristike: Kako možemo definirati Islamsku arhitekturu? Razvoj regionalnih stilova (Arabsko poluostrvo, Afrika, Iberijsko poluostrvo, Centralna Azija, Mala Azija, Daleki Istok, Bliski Istok, Balkan i posebno Bosna i Hercegovina.)
Urbani setup: Što je to "Islamski grad"? Klasifikacija različitih tipova urbanih formacija, primjeri historijskih naselja
Tradicionalni tipovi objekata: Razvoj različitih tipova objekata (religiozni, obrazovni educational, komercijalni, javni, vojni, itd) u različitim historijskim periodima i različitim podnevljima, te evaluacija ključnih spomenika Islamske arhitekture u različitim regionima
Transformacija u periodu 18.-20. stoljeće: Transformacija i vesternizacija Islamskog grada nakon industrijske revolucije do sredine 20-tog stoljeća: transformacija unutar Osmanske Imperije odnosno unutar kolonijalnih država
Moderna arhitektura u Islamskom kontekstu: Primjeri moderne arhitekture koja je nastala na Islamskoj tradiciji (Hassan Fathy, Sedad Hakki Eldem, Turgut Cansever, Bodo Rasch, Hijjas Kasturi, i drugi.)

Literatura:

500 relevantnih publikacija u digitalnom formatu biće dostupno studentima

www.islamicarchitecturedatabase.org

Nastavne metode:

Predavanja sa digitalnim prezentacijama; Panel diskusije; Individualni i timski istraživački rad
Sva predavanja biće dostupna na Engleskom jeziku

Način provjere znanja:

Prisustvo na nastavi 10%; Test-prezentacija 30%; Seminarski rad 60%.

Naziv predmeta	SUVREMENA PROVEDBA ZAŠTITE I ASPEKT REVERZIBILNOSTI					Šifra	01.08.63.
Odgovorni nastavnik	Doc. dr Lemja Chabbouh Akšamija						
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema pravilima studiranja trećeg ciklusa studija

Cilj predmeta:

Ovladavanjem sadržaja modula, studenti će steći znanja za prosuđivanje o dosadašnjim, kako pozitivnim, tako i negativnim iskustvima u području provedbe zaštite, restauracije i revitalizacije graditeljske baštine.

Sticanje sposobnosti za uključivanje svih segmenata graditeljskog naslijeđa u proces aktivne zaštite.

Očekivani ishodi učenja:

Uspješnim savladavanjem sadržaja ove materije, studenti stječu opće kompetencije i uvod u stručne kompetencije (znanja, vještine, razvijene sposobnosti). Savladavanjem općih, stvorice se opći temelji za bolje savladavanje stručnih kompetencija.

Sadržaj:

Kritički osvrt na dosadašnja pozitivna i negativna iskustva konstruktivne sanacije, restauracije i aktivne zaštite;

Povijesne strukture i materijali, suvremena dijagnostika, sanacija tradicionalnih materijala i konstrukcija;

Modaliteti aktivne zaštite;

Integriranje savremenog u tradicionalno;

Principi, kriteriji i mogućnosti;

Ograničenja i kreativna sloboda;

Restauracija kao imperativ;

Rekonstrukcija – kad, gdje i kako,

Mogućnosti transformacije graditeljske baštine u smislu forme i funkcije;

Reverzibilnost kao interdisciplinarni globalni problem.

Literatura:

Pagnatelli O., La datazione dendrocronologica, TeMA n3, 1998.

Anzivino c. L., Specificita del moderno e apriore della conservazione, A-Letheia n 4, 1994.

Il Manuale del Restauro Architettonico, mancosu editore, 2002.

Torraca G., Porous Building Materials, ICCROM, Roma, 1988.

Lewin S. Z., A New Method for Conservation of Limestone and Marble Objects, seminar, Paris, UNESCO, 1970.

Feilden B. M., Conservation of Historic Buildings, ED. Butterworth, London, 1982.

Malnar H., Vlada u povijesnim građevinama, Mala biblioteka Godišnjaka zaštite spomenika kulture, Zagreb, 2003.

Restoration of Monuments in Herat, UN Development Programme, UNESCO, 1981.

Materijali, tehnike i strukture predantičkog, antičkog graditeljstva na istočnom jadranskom prostoru, Znanstveni kolokviun, Zadar, 1976.

Nuccia B., Bruno A., Tecniche escentive e dettagli progetuali, Libreria CLUP, Milano, 2000.

Nastavne metode:

Studijski program obuhvaća aktivnu nastavu koja se dijeli na predavanja i studijski istraživački rad. Predavanja su predviđena kao interaktivna i studenti su obavezni pohađati sve oblike rada prema utvrđenom rasporedu. Na prvom času studenti dobivaju sve potrebne instrukcije o oblicima njihovog rada, karakteru i sadržaju aktivnosti koje se ocjenjuju i koje utječu na formiranje konačne ocjene.

Načini provjere znanja:

Učešće u nastavi i pohađanje predavanja - 10%;

Odbrana seminarskog rada - 90%.

Naziv predmeta		TRADICIONALNA GRADNJA KAO IZRAZ BIOKLIMATIČNOSTI I VERNAKULARNOSTI				Šifra	01.08.64.
Odgovorni nastavnik		Doc. dr Lemja Chabbouh Akšamija					
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta		IZBORNI	ECTS 6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Prema pravilima studiranja trećeg ciklusa studija

Cilj predmeta:

Ovladavanjem sadržaja modula, studenti trebaju steći znanja, vještine, razvijene sposobnosti i kompetencije za:
Razumijevanje globalnih promjena koje utječu na politiku i očuvanje nacionalnih i lokalnih identiteta;
Kritičko rasuđivanje procesa globalizacije;
Razumijevanje značaja i raznolikosti autohtonih kulturnih identiteta – autentičnosti, formi i oblika, običaja i specifičnosti.

Očekivani ishodi učenja:

Uspješnim savladavanjem sadržaja ove materije, studenti stječu opće kompetencije i uvod u stručne kompetencije (znanja, vještine, razvijene sposobnosti). Savladavanjem općih, stvorice se potrebni temelji za bolje savladavanje stručnih kompetencija.

Sadržaj:

Definiranje pojmova i međunarodni dokumenti;
Društveni i ekonomski aspekti očuvanja graditeljske baštine,
Globalizacija i graditeljska baština;
Temeljni ciljevi očuvanja graditeljske baštine, kritički osvrt na dosadašnja pozitivna i negativna iskustva;
Istraživanje, analiza i valorizacija tradicionalne gradnje;
Definiranje kriterija za primjereno djelovanje u zaštićenim prostorima, parametri ambijenta;
Materijalizacija i konstruktivni aspekt tradicionalne gradnje, povijesne strukture i materijali;
Povijesna jezgra i suvremeni grad – primjeri iz BiH i svijeta;
Povijesna ruralna naselja i savremene intervencije – primjeri iz BiH i svijeta;
Zaključna razmatranja

Literatura:

Dženks Č., Moderni pokreti u arhitekturi, Građevinska knjiga, Beograd
Zevi B., Znati gledati arhitekturu, Naklada Lukom, Zagreb, 2000.
Kostić C., Grad i vreme, Osnovi sociologije grada, Vuk Karadžić, Beograd, 1982.
Korač Ž., Čovek i grad, Osnovi ekološke psihologije, Glas, Beograd, 1978.
Lawson B., The Language of Space, Oxford, Architectural Press, 2001.
Vujović S., Sociologija grada, Zavod za udžbenike, Beograd, 1988.
Marasović T., Aktivni pristup graditeljskom nasljeđu, Sveučilište u Splitu, Split, 1985.
Marasović T., Zaštita graditeljskog nasljeđa, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1983.

Nastavne metode:

Studijski program obuhvaća aktivnu nastavu koja se dijeli na predavanja i studijski istraživački rad. Predavanja su predviđena kao interaktivna i studenti su obavezni pohađati sve oblike rada prema utvrđenom rasporedu. Na prvom času studenti dobivaju sve potrebne instrukcije o oblicima njihovog rada, karakteru i sadržaju aktivnosti koje se ocjenjuju i koje utječu na formiranje konačne ocjene.

Načini provjere znanja:

Učešće u nastavi i pohađanje predavanja - 10%;
Odbrana seminarškog rada - 90%.

Naziv predmeta	ZAŠTITA HISTORIJSKOG GRADITELJSKOG KONTEKSTA I SAVREMENE INTERPOLACIJE				Šifra	01.08.65.	
Odgovorni nastavnik	Doc.dr. Aida Idrizbegović Zgonić						
Ostali učesnici u nastavi							
Godina studija	I	Semestar	II	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduslovi za pristup predmetu: Nema preduslova

Cilj predmeta:

Upoznavanje studenata sa različitim aspektima konteksta u arhitekturi i omogućavanje integralnog pristupa prilikom savremenih intervencija i interpolacija unutar historijskog gradskog tkiva.

Očekivani ishodi učenja:

Osposobljavanje studenata da sagledaju projektantsku problematiku integralno kroz analizu i sintezu saznanja o historijskom gradskom tkivu.

Sadržaj:

1. Uvodno predavanje (pregled predmeta i uvod u temu, obaveze studenata) 2. Aspekti arhitektonskog konteksta (prirodni, izgrađeni i situacioni, kreirani) 3. Regionalizam, kritički regionalizam, savremene teorije 4. Case studies: Arhitektura u historijskom kontekstu 5. Metodologija projektovanja, integralni pristup u očuvanju arhitektonskog konteksta historijskih gradskih jezgri

Literatura:

Brent, B, C, Arhitektura u Kontekstu, IRO Gradjevinska knjiga, Beograd (Belgrade), 1985
 Feilden, M.B, Conservation of Historic Buildings, Reed Publishing, Frampton, NY, 1994
 Finch, P, Learning form Longevity, Architectural Review, 2006
 Finch, P, The Certainty of Change, Architectural Review, 2007
 Finch, P, Spanning Cultural Difference, Architectural Review, 2007
 Kostof, Spiro, The City Shaped: Urban Patterns and Meanings Through History, London, 1991
 Kostof, Spiro, The City Ensembled, Thames and Hudson Ltd., London, 1992
 Kenneth, F, Towards a Critical Regionalism, Six Points for an Architecture of Resistance, In The Anti-Aesthetic: Essays on
 Liane, L, and Tzonis, A, Why Critical Regionalism Today?" In Architecture + Urbanism, May 1990.
 Marasović, T, Aktivni pristup graditeljskom nasljeđu, Sveučilište u Splitu, Split, 1985
 Marasović, T, Zaštita graditeljskog nasljeđa, Društvo konzervatora Hrvatske, Zagreb, 1983
 Maroevic, I, Novo u starom (New in Old), Architectural Faculty in Zagreb, 1992
 Norberg-Schulz, C, Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture. New York: Rizzoli, 1980
 Worthington, Taylor; Warren, New Buildings in historic settings, Architectural Press, 1998
 Stan, A, Points and Lines; Diagrams and Projects for the City; Princeton Architectural Press, 1999
 Spector, T, The Morals of Modernist Minimalism - A Provocation, Harvard Design Magazine, fall 2006/winter 2007
 Schmalig, S, Masked Nostalgia, Chic Regression, The Critical Reconstruction of Berlin, Harvard Design Magazine, Back issue 23, 2007

UNESCO World Heritage Centre, *Vienna Memorandum on World Heritage and Contemporary Architecture— Managing the Historic Landscape* (Vienna: UNESCO World Heritage Centre, 2005). 5. The World Heritage Center's Historic Cities Program is engaged in developing a recommendation on the Historic Urban Landscape, including investigating the impact of contemporary architectural additions on historic urban environments. See www.whc.unesco.org/en/cities

Predavanja (PPT i tekst poslan na mail svim studentima ili preko web stranice Arhitektonskog Fakulteta).

Nastavne metode:

Interaktivna predavanja sa prezentacijama koje obrađuju teorijske i praktične aspekte projektovanja u kontekstu, te individualni rad sa studentima na izradi seminarskih radova.

Načini provjere znanja:

Učešće u nastavi i pohađanje predavanja 20%; Seminarski rad 80%.

Naziv predmeta		STRUKTURALNE ANALIZE ZIDANIH OBJEKATA KULTURNO-HISTORIJSKOG NASLIJEĐA I TEHNIKE INTERVENCIJA NA NJIMA				Šifra	01.08.66.
Odgovorni nastavnik		Doc. dr Amir Čaušević, dipl.ing.građ.					
Ostali učesnici u nastavi		Prof. dr. Claudio Modena, University of Padova, Italy; ; Prof.Ing. Giorgio Monti, Sapienza, Italy; Assoc. Prof. Dr. Ahmet Turer, METU, Turkey.					
Godina studija	II	Semestar	III	Status predmeta	IZBORNI	ECTS	6
Nastavni sati	20	Predavanja	10	Seminar	10		

Preduoslovi za pristup predmetu: Prema pravilima studiranja trećeg ciklusa studija

Cilj predmeta:

Sticanje i unapređivanje znanja vezanih za istraživanje i intervencije zidanih objekata kulturno-historijskog naslijeđa i tehnike intervencija na njima s ciljem primjene odgovarajućih materijala i optimizacije potrošnje primjenjenih materijala.

Očekivani ishodi učenja:

Savladavanjem materije iz oblasti ovog predmeta, sa detaljnim prikazom metodologije istraživanja na teoretskim i eksperimentalnim osnovama, kandidati stiču stručne i naučne sposobnosti za dalja istraživanja iz oblasti zidanih objekata kulturno-historijskog naslijeđa i tehnike intervencija na njima.

Sadržaj:

Vrste i osobine materijala koji se koriste za nosive elemente; Tipovi zidanih konstrukcija i konstruktivni sklopovi; Tipovi zidova; Konstruktivni elementi; Ponašanje zidanih konstrukcija pri različitim vrstama opterećenja; Dispozicija i gabariti objekata; Tipovi i identifikacija povreda zidanih konstrukcija; Detekcija i dijagnostika uzroka povreda; Načini sanacije pojedinih elemenata zidanih konstrukcija; Rekonstrukcija ostećenih zidanih konstrukcija; Očekivano ponašanje novog sistema s obzirom na promjenu krutosti; Mogućnost razvijanja postojećih gabarita

Literatura:

- Bathe K. J., Ramaswamy, S., 1979. On three Dimensional Nonlinear Analysis of Concrete Structure. In: Nuclear Engineering and Design, vol 52, p. 385-409.
- Bathe K. J., 1985. ADINA – A Finite Element Program for Automatic Dynamic Incremental Nonlinear Analysis. In: Report 82448-1, Acoustics and Vibration Laboratory, Department of Civil Engineering, MIT.
- Čaušević A., 2009 „ARHITEKTONSKO - KONSTRUKTIVNE KONCEPCIJE TORNJEVA SAKRALNIH OBJEKATA – PONAŠANJE NA ATIPIČNE POBUDE “, Doktorska disertacija, Arhitektonski Fakultet Sarajevo
- Carocci, C., Cocina, S., 2001. Come l'analisi strutturale utilizza la ricerca storica. In Boschi, E., Guidoboni, E., (editors), Catania terremoti e lave, dal mondo antico alla fine del Novecento, p. 277-289. Bologna: Compositori.
- Carocci, C., 2001. Glossario dei termini edilizi antichi. In Boschi, E., Guidoboni, E., (editors), Catania terremoti e lave, dal mondo antico alla fine del Novecento, p. 371-372. Bologna: Compositori.
- Carocci, C., Cocina, S., Tocci, C., 2001. In: Proceedings of IV National Congress of Associazione per il recupero del costruito, p. 185-198, Roma: Gangemi.
- EC-6 : Proračun zidanih konstrukcija, Beograd: Građevinski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1987
- EC-8 : Projektovanje seizmički otpornih konstrukcija ,Beograd: Građevinski fakultet Univerziteta u Beogradu, 1987
- E.Hadžimusić : Aseizmičke konstrukcije u visokogradnji, Sarajevo: Svjetlost, 1985
- Giorgio Croci: Structural restoration of architectural heritage”, Roma: Università degli studi di Roma “La Sapienza”, 1998
- Giuffrè, A., 1993. Guida al progetto di restauro antisismico. In Giuffrè, A., (editor), Sicurezza e conservazione dei centri storici in area sismica, il caso Ortigia, p. 151-188, Bari: Laterza.
- Kooharian, A., 1953. Limit analysis of voussoirs (segmental) and concrete arches. In Proceedings of American concrete institute, p.89-317.
- Faccioli, E., Pessina, V. (editors), 1999. The Catania project, earthquake damage scenarios for a high risk area in the Mediterranean.
- Diana 7.2, User's manual, TNO Building Construction, the Netherlands, www.tnodiana.com, 1999
- Lourenço, P.B., Anisotropic softening model for masonry plates and shells, J. Struct. Engrg., ASCE, 126(9), p.1008-1016, 2000
- Ramos, L.F., Lourenço, P.B., Analysis of the Pombaline construction techniques and assessment of the structural condition of the Martinho da Arcada block (in Portuguese), Engenharia Civil, No 7, pp. 35-46, 2000
- Ramos, L.F. and Lourenço, P.B., Modeling and vulnerability of historical city centers in seismic areas: a case study in Lisbon, Engineering Structures 26, pp.1295-1310, 2004

Nastavne metode: Studijski program sastoji se od predavanja i istraživačkog rada kandidata, koji podrazumijeva izradu seminarskog rada sa primjenom metoda teorijske i numeričke analize zidanih objekata kulturno-historijskog naslijeđa tehnikama intervencija na njima.

Načini provjere znanja: Učešće u nastavi i pohađanje predavanja 20%, odbrana seminarskog rada 80%.